

ศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

การเพาะเห็ดชนิดต่าง ๆ

ภาคเหนือ

ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านหนองกู่ลา บ้านเลขที่ 163 หมู่ 14 ตำบลหนองกู่ลา อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

การเพาะเห็ดในขอนไม้ เห็ดขอนขาว เห็ดบด เห็ดหูหนู

วัสดุอุปกรณ์

- (1) เชื้อเห็ดเป็นก้อนใช้เชื้อเห็ดขอนขาว เห็ดบด เห็ดหูหนู (ก้อนเชื้อขี้เลื่อย) หรือหัวเชื้อในขวด
- (2) ขอนไม้ตัดสดๆ เช่น ไม้มะม่วง ไม้รัง ตัดไว้ไม่เกิน 5 วัน (ไม้มะม่วงดีที่สุด)
- (3) สว่าน สว่าน อุปกรณ์ที่ใช้เจาะรูได้ หรือใช้เหล็กปะเก็น 4 หุน เจาะก็ได้

วิธีทำ/ขั้นตอน

- (1) เอาเชื้อเห็ดที่เป็นเชื้อมา (เชื้อเห็ดขอนขาว เห็ดบด เห็ดหูหนู)
- (2) ตัดไม้สด ๆ ขนาดพอประมาณ ให้พอเคลื่อนย้ายง่าย (1.20 เมตร)
- (3) เจาะรู 4 - 5 หุน เจาะลึก 5 ซม. ห่างกัน 1 คืบ เจาะเป็นแถวสลับฟันปลา
- (4) ใส่เชื้อเห็ดที่เป็นเชื้อเมล็ด ข้าวฟ่าง แล้วอัดด้วยเชื้อขี้เลื่อย
- (5) ปิดรูด้วยกิ่งไม้เล็กที่พอดีกับรูที่เจาะ ตอกลงให้แน่นๆ เพราะเชื้อเห็ดเดินดีมาก
- (6) นำขอนไม้ไปเก็บไว้ในร่มหรือใต้ต้นไม้ รดอาทิตย์ละครั้ง เก็บไว้ 2 เดือน
- (7) ครบ 2 เดือน แล้วนำขอนไม้ไปตากแดด 7 วัน แล้วแช่ไว้ 1 วัน 1 คืน จึงเอาขึ้นไว้ได้ร่มไม้
- (8) นำเอาเข้าเปิดดอก โดยวางฟางราว ให้ท่อนไม้เอียงประมาณ 70 องศา (ไม่มีโรงเรือนให้ใช้ผ้าพลาสติกคลุมไว้)
- (9) เห็ดจะทยอยออกดอกมาเรื่อยๆ จนกว่าขอนไม้จะผุพัง
- (10) ถ้าให้ดี ควรมีโรงเรือนที่มุงด้วยพลาสติกใส (ถ้าโรงเรือนวางเห็ดขอนอากาศอบอ้าวจะออกดอกดีมาก) และมีชาเลนคลุ่มด้านบน แล้วรดน้ำให้มีความชื้น วันละ 3 ครั้ง

(11) หากไม่มีเวลา (ขี้เกียจ) ใส่เชื้อในขอนไม้เสร็จก็ทิ้งขอนไม้ไว้ในร่มไว้เลย เมื่อฝน

ตกหรือฤดูกาลที่เห็ดออกดอก เห็ดก็ออกตามธรรมชาติ เห็ดในขอนจะออกดอกดีมาก

วิธีใช้/ประโยชน์

เห็ดเป็นอาหารที่ให้คุณค่าทางโภชนาการสูง สามารถเพาะไว้รับประทานเองในครัวเรือน หรือหมู่บ้าน ชุมชน และเป็นอาชีพได้

การเพาะเห็ดนางรม นางฟ้า หรือเห็ดถั่ง

วัสดุอุปกรณ์

(1) ขี้เลื่อยยางพารา	100	กิโลกรัม
(2) รำหยาบ	5	กิโลกรัม
(3) รำละเอียด	5	กิโลกรัม
(4) แป้งข้าวโพด	2	กิโลกรัม
(5) ปูนขาว หรือ โรโตไมท์	3	กิโลกรัม

วิธีทำ/ขั้นตอน

นำส่วนผสมทุกอย่างผสมกันรดด้วยน้ำมีความชื้น 60 - 80 เปอร์เซ็นต์ หมักไว้ 1 คืน อัดใส่ถุงเอาไปนึ่งฆ่าเชื้อทิ้งไว้ให้เย็น แล้วหยอดหัวเชื้อเห็ดที่ต้องการเก็บไว้ที่โรงพักเชื้อ 1 เดือน เอาไปเปิดดอกได้ถ้าให้น้ำมากเกินไป เห็ดจะไม่ค่อยเกิด เพราะหน้าเห็ดฉ่ำน้ำเกินไป ระวังไม่ให้เห็ดโดนลมพัดแรง เพราะเห็ดที่เกิดใหม่จะแห้งแล้วไม่เจริญเติบโต

วิธีใช้/ประโยชน์

เห็ดเป็นอาหารที่ให้คุณค่าทางโภชนาการสูง สามารถเพาะไว้รับประทานเองในครัวเรือน หรือหมู่บ้าน ชุมชน และเป็นอาชีพได้

ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านทาป่าเปา ตั้งอยู่เลขที่ 48 หมู่ที่ 6 บ้านทาป่าเปา ตำบลทาปลาดุก
อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

เห็ดนางรม

เห็ดนางรม เป็นเห็ดที่นิยมบริโภคกัน ลักษณะคล้ายเห็ดมะม่วงหรือเห็ดขอนขาวที่เกิดในธรรมชาติตามต้นไม้ที่เน่าเปื่อยผุพัง ซึ่งมักเก็บอ่อนๆ มาบริโภคในช่วงฤดูฝน แต่เห็ดนางรมสามารถเพาะเพื่อทำให้เกิดดอกได้ตลอดปี

ขั้นตอนการเพาะเห็ดนางรม

1. การแยกเนื้อเยื่อให้บริสุทธิ์
2. การทำหัวเชื้อ
3. การเพาะ
4. การทำให้เกิดดอก

วัสดุที่ใช้

วัสดุที่ใช้พบว่าวัสดุแทบทุกชนิดนำมาใช้ได้ เช่น ฟางข้าว ผักตบชวา ต้นข้าวโพด ชังข้าวโพด ขี้เลื่อย ขุยมะพร้าว ชานอ้อย

การหมักวัสดุที่จะใช้เพาะเห็ดนางรม

การหมักวัสดุที่ย่อยง่ายสลายเร็ว เช่น ข้าวฟ่าง ผักตบชวา ใบกล้วย ซึ่งมีสูตร ดังนี้

วัสดุแห้งสับ	100	กิโลกรัม
ปุ๋ยแอมโมเนียซัลเฟต หรือปุ๋ยยูเรีย	1-2	กิโลกรัม
ปูนขาว	1-2	กิโลกรัม
ดีเกลือ	0.1	กิโลกรัม
รำอ่อน	3	กิโลกรัม
ยิปซัม	2	กิโลกรัม

วิธีการหมัก

1. นำวัสดุแห้งมาสับให้ละเอียด ชุบน้ำหวานปุยให้ทั่วแล้วเหยียบอัดให้แน่น คลุมด้วยพลาสติกไว้ 3 วัน
2. ทำการกลับกองใส่ปูนขาวให้ทั่วแล้วทำเป็นกองรูปสามเหลี่ยม คลุมด้วยพลาสติกทิ้งไว้ 3 วัน
3. ทำการกลับกองใส่ดีเกลือคลุกเคล้าให้ทั่ว เปิดฝาพลาสติก เพื่อให้กลิ่นของแอมโมเนียระเหย ทิ้งไว้ 1 วัน
4. วัสดุหมักนำไปใช้ได้โดยผสมกับยิปซัมและรำอ่อน วัสดุหมักต้องไม่เปียกหรือแห้งเกินไป

ลักษณะของปุ๋ยที่ดี

1. ไม่มีกลิ่นแอมโมเนียหรือกลิ่นเหม็น
2. มีกลิ่นหอมคล้ายกลิ่นเห็ด
3. ร่วนซุยไม่จับเป็นก้อนก่อน
4. ความชื้นประมาณ 60-70% หรือถ้านำมาบีบดูจะไม่มีน้ำเล็ดออกมาจากฝ่ามือ
5. สีค่อนข้างคล้ำ แต่ไม่ควรออกดำ

วัสดุที่ย่อยสลายด้วยยาก เช่น ขี้เลื่อย ขุยมะพร้าว ชังข้าวโพด อาจทำการหมักเช่นเดียวกันได้ แต่โดยทั่วไปถ้าเป็นขี้เลื่อยจะนิยมใช้ขี้เลื่อยไม้เนื้ออ่อน เช่น ไม้ยางพารา อาจไม่ต้องหมักก็ได้ สามารถนำมาใช้ได้เลยโดยมีสูตร ดังนี้

ขี้เลื่อยไม้ยางพารา	100	กิโลกรัม
รำอ่อน	5	กิโลกรัม
ดีเกลือ	0.1	กิโลกรัม
ยิปซัม	2	กิโลกรัม
ปูนขาว	1	กิโลกรัม
น้ำ	60 - 70	กิโลกรัม

นำวัสดุทั้งหมดมาผสมคลุกเคล้ากัน

ปัจจุบันบางแหล่งวัสดุบางชนิด เช่น ขี้เลื่อยหาได้ยาก จึงได้มีการใช้ฟางหมัก ผสมขี้เลื่อยไม้ยางพาราในอัตราส่วน 1 : 2 พบว่า สามารถให้ผลผลิตที่ดีกว่าฟางหมักอย่างเดียวหรือขี้เลื่อยอย่างเดียว

ขั้นตอนการเพาะ

1. การคลุกเคล้าปุ๋ย
2. การบรรจุวัสดุลงในถุง ซึ่งมีอุปกรณ์ดังนี้ คือ ถุงพลาสติกทนร้อนขนาด 7x11 นิ้ว หรือ 8x12 นิ้ว คอขวดพลาสติก สำลีเพาะเห็ด กระดาษ และยางรัด

วิธีการบรรจุ

1. นำวัสดุมาบรรจุในถุงพลาสติกประมาณ 8 ชีด - 1 กิโลกรัม ขณะบรรจุควรกดให้แน่นพอสมควร
2. รวบปากถุงใส่คอขวดดึงถุงให้ตึง โดยใช้มือดึงปากถุงพลาสติกตามแนวตั้งแล้วพาดคลุมคอขวดอีกครั้งหนึ่ง รัดด้วยยาง
3. ใช้ไม้ปลายแหลมเจาะรูให้ลึกเกือบถึงก้นถุง
4. อดจากสำลีหุ้มกระดาษรัดด้วยยาง
5. การนึ่งฆ่าเชื้อ โดยใช้ความร้อนที่ได้น้ำเดือดนาน 1-2 ชั่วโมง ซึ่งอาจจะใช้ถังน้ำมัน 200 ลิตร ที่เรียกว่าหม้อนึ่งลูกทึงก็ได้ โดยมีวิธีใช้ คือ ก่อนใช้ต้องบุงรอบๆ ถังด้านในด้วย กระดาษถุงปุ๋ย เสร็จแล้วใส่น้ำสูงประมาณ 1 ฝ่ามือ แล้วจึงบรรจุก้อนเชื้อลงไปใช้เวลา 1 - 2 ชั่วโมง นับจากไอน้ำเดือด
6. การแช่เชื้อ ควรใช้หัวเชื้อที่เพิ่งเจริญเต็มขวด และสถานที่แช่เชื้ออาจจะเป็นตู้แช่เชื้อหรือเป็นสถานที่ที่ลมสงบก็ได้ แต่ควรทำความสะอาดพื้นก่อน เช่น ใช้ครีอกซ์ หรือแอลกอฮอล์ เช็ดถู

การเปิดดอก

เพียงเอาสำลีและคอขวดออกเท่านั้น (ทำปากถุงให้เหมือนเดิม) หรือตัดพลาสติกส่วนที่เป็นคอขวดทิ้ง หรืออาจจะใช้วิธีกรีดข้างถุงก็ได้

การวางก้อนเชื้อ

อาจจะวางแบบนอนหรือตั้งก็ได้ แต่นิยมวางแบบนอน เนื่องจากสามารถวางซ้อนกันได้ เป็นการประหยัดพื้นที่

การดูแลรักษา

การรดน้ำ ควรใช้เครื่องฉีดชนิดพ่นฝอยฉีด จำนวนครั้งในการฉีดขึ้นอยู่กับความชื้นในบรรยากาศรอบข้าง โดยถือหลัก “รดน้ำให้น้อยแต่บ่อยครั้ง” ควรรดน้ำในขนาดที่ทำให้ผิวหน้าของก้อนเชื้อชื้นก็พออย่าให้มีน้ำขังในก้อนเชื้อเพราะก้อนเชื้อจะเน่า

การเก็บผลผลิต

หลังจากเปิดถุงรดน้ำแล้วประมาณ 1 อาทิตย์ ดอกเห็ดจะเริ่มเกิดขึ้น ดอกเห็ดนางรมเป็นเห็ดที่เจริญเร็วประมาณ 3 - 4 วัน ก็สามารถเก็บผลผลิตได้ โดยดอกเห็ดที่จะเก็บได้ขอบดอกจะคลี่ออกและบานเต็มที่

วิธีการเก็บ

ใช้มือรวบก้านดอกเห็ด แล้วดึงออกมาเบาๆ ไม่ควรให้มีเศษเห็ดติดอยู่ที่ก้นเชื้อ เพราะจะทำให้ก้นเชื้อเน่าได้ หลังจากนั้นควรเก็บดอกเห็ดในที่มีอากาศเย็น ถ้าเก็บไว้ในตู้เย็นควรใส่ในถุงพลาสติก เป่าอากาศเข้าถึงแล้วจึงเก็บไว้

จำนวนครั้งของผลผลิตที่เก็บได้

หลังจากเก็บดอกเห็ดชุดแรกแล้ว ดูแลรักษาต่อไปอีกประมาณ 10 วัน ก็จะเกิดดอกเห็ดชุดที่ 2 เราสามารถเก็บผลผลิตได้ประมาณ 4 - 6 ครั้ง โดยได้น้ำหนักประมาณ 3 ชีด/ถุง

ลักษณะก้อนเชื้อที่ให้ผลผลิตจนหมด

มีลักษณะเน่า เมื่อใช้มือบีบดูจะเละ เมื่อถึงระยะนี้ทำให้นำก้อนเชื้อทั้งหมดออกจากโรงเรือน ทำความสะอาดโรงเรือนด้วยปูนขาวผสมปูนสี ส่วนก้อนเชื้อที่หมดอายุให้แกะออกจากถุงพลาสติกแล้วขยี้ทุบให้ละเอียดนำไปใช้เป็นปุ๋ยหมักต่อไป ไม่ควรทิ้งก้อนเชื้อให้หมักหมมเพราะจะทำให้เกิดโรครา

ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในการเพาะเห็ดนางรม

1. เส้นใยไม่เจริญเติบโตอาจมีสาเหตุจากหัวเชื้อเห็ดไม่บริสุทธิ์เชื้อจุลินทรีย์อื่นปน ปุ๋ยหมักมีสารพิษที่เป็นอันตรายต่อเห็ด เช่น มีกลิ่นแอมโมเนีย ปุ๋ยหมักแฉะเกินไป หรือแห้งเกินไป
2. เส้นใยเดินบางมาก อาจเกิดจากวัสดุเพาะมีอาหารน้อยเกินไป ใช้วัสดุที่เห็ดนางรมเจริญไม่ได้ เช่น ขี้เลื่อยไม้สักเป็นต้น
3. เส้นใยเห็ดเดินแล้วหยุดเดินมีสาเหตุมาจากปุ๋ยหมักก้อนถุงเปียกแฉะ มีไรกัดกินเส้นใยเห็ด
4. เปิดถุงออกดอกช้า มีสาเหตุมาจาก ดอกเห็ดเกิดขึ้นมาดอกเล็ก ๆ
5. ดอกเห็ดเน่า มีสาเหตุมาจากมีหนอนเจริญภายในก้อนเชื้อ มีสาเหตุมาจากดอกเห็ดมีอาการผิดปกติ เช่น ดอกเห็ดเป็นกรวยรูตขึ้นคล้ายปากแตร ก้านดอกยาวมีสาเหตุมาจาก อากาศถ่ายเทไม่ดี มีคาร์บอนไดออกไซด์สะสมอยู่ในโรงเรือนมาก

6. เก็บผลผลิตได้ไม่กี่ครั้งก็หมด มีสาเหตุมาจากอาหารที่ใช้เพาะมีน้อย การเสริมอาหารรำ ถูกทำลายด้วยเชื้อโรค ถูกทำลายด้วยแมลงหรือไร

วิธีเชี่ย

- เขย่าหัวเชื้อให้เมล็ดพืชแตกกระจาย
- ถอดจุกสำลีออก ลนไฟปากขวดเล็กน้อย
- ใช้มืออีกข้างหนึ่งเปิดจุกสำลีออกจากปากถึงก้นเชื้อ แล้วเทหัวเชื้อลงไปประมาณ

10 - 20 เมล็ด รีบปิดจุกสำลีสั้นที่ (หัวเชื้อ 1 ขวด เชี่ยได้ประมาณ 50 - 60 ถุง)

การบ่มเชื้อ

นำถุงก้นเชื้อไปเก็บไว้ในห้องมืด หรือห้องปกติก็ได้ เก็บไว้ประมาณ 21 - 30 วัน เส้นใยก็จะเจริญเต็มถุงพร้อมที่จะนำไปเปิดออกได้

การทำให้เกิดดอก

1. โรงเรือน ควรเป็นโรงเรือนที่สามารถเก็บรักษาความชื้นได้ มีอากาศถ่ายเทได้บ้าง โดยมีช่องระบายอากาศ ภายในอาจบุด้วยผ้าพลาสติก สำหรับขนาดของโรงเรือนขึ้นอยู่กับความต้องการ

2. ชั้นวางก้นเชื้อ อาจจะทำให้เหมือนกับชั้นวางของ วางเป็นชั้น ๆ แต่ละชั้นห่างกัน 40 - 50 เซนติเมตร

3. อุปกรณ์การให้น้ำ

การเพาะเห็ดนางฟ้า

วัสดุอุปกรณ์

(1) ขี้เลื่อยยางพาราหรือขี้เลื่อยไม้เนื้ออ่อน เช่น ไม้มะม่วง ไม้จืด นอกจากนั้นยังใช้ฟางข้าวก็ได้

(2) ถังพลาสติกชนิดร้อน ขนาด 7*3 นิ้วหรือ 6.5 * 2.5

(3) คอพลาสติกหรือจะใช้ไม้ไผ่ ท่อพีวีซีขนาดนิ้วตัดแทนก็ได้

(4) ยางรัด สำลี กระดาษ

(5) เชื้อเห็ด 1 ขวด

(6) หม้อนึ่งลูกทุ่ง

ส่วนผสมของก้อนเชื้อเห็ดโดยทั่วไป

- ขี้เลื่อยไม้ยางพารา	100	กิโลกรัม
- รำละเอียด	5	กิโลกรัม
- ดิบเกลือ	0.2	กิโลกรัม
- ปูนขาว	1	กิโลกรัม
- น้ำตาลทรายแดง	1	กิโลกรัม
- น้ำ	50	ลิตร

การบรรจุก้อนเชื้อในถังพลาสติก

(1) คลุกส่วนผสมให้เข้ากันให้ความชื้นประมาณ 50 - 60 %

(2) นำส่วนผสมไปบรรจุถังพลาสติกประมาณถังละ 1 กิโลกรัม อัดให้แน่นด้วยขวด

(3) จากนั้นใส่คอขวดและอุดปากขวดด้วยสำลีใช้กระดาษหุ้มอีกชั้นหนึ่งใช้ยางรัดให้

แน่น

(4) นำไปนึ่งด้วยหม้อนึ่งลูกทุ่งนาน 2 ชม.

(5) พักก้อนเชื้อให้เย็นลงในพื้นที่สะอาด

ภาคกลาง

ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติสองสลึง เลขที่ 322/1 หมู่ 8 ตำบลสองสลึง อำเภอแกลง จังหวัดระยอง

เห็ดนางฟ้า เห็ดนางรม เห็ดนางฟ้าภูฐาน เห็ดนางรมอังกारी เห็ดขอนขาว และเห็ดหอม

การเพาะเห็ดกำลังเป็นที่นิยม เนื่องจากการเพาะเห็ดสามารถที่จะทำให้ภายในครอบครัวมีอาหารที่มีคุณค่า มีความปลอดภัยจากสารเคมี การเพาะเห็ดสามารถเพาะสำหรับการบริโภคในครัวเรือน หรือสามารถพัฒนาการเพาะเห็ดให้เป็นอาชีพหลัก มีรายได้เลี้ยงครอบครัวได้เป็นอย่างดี ในภาวะเศรษฐกิจที่เป็นอยู่นี้ การเพาะเห็ดนั้นเป็นการนำวัสดุที่เหลือใช้ทางการเกษตรหลายชนิด เช่น ฟางข้าว เปลือกมันสำปะหลัง ทะลายปาล์ม ขี้เลื่อย เปลือกถั่ว หรือกระทั่งวัสดุที่มีในธรรมชาติ ได้แก่ หญ้าชนิดต่าง ๆ ใช้เป็นวัสดุเพาะให้เหมาะสมกับท้องถิ่น เพื่อเป็นการลดต้นทุนช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และทำให้คนมีงานทำอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านมีองค์ความรู้ในการเพาะเห็ด โดยมีรายละเอียด ดังนี้

วัสดุอุปกรณ์

สำหรับเพาะเห็ดนางฟ้า เห็ดนางรม เห็ดนางฟ้าภูฐาน เห็ดนางรมอังกारी เห็ดขอนขาว และเห็ดหอม

1) ถังพลาสติก	7 x 2 นิ้ว
2) คอขวดพลาสติกทนความร้อน	
3) สำลือตสาหรรม	
4) กระดาษหนังสือพิมพ์ (ตัดเป็นรูปสี่เหลี่ยมชิ้นเล็ก ๆ)	
5) ยางรัด	
6) เชื้อเห็ด	
7) ขี้เลื่อย	100 กิโลกรัม
8) รำละเอียด	4 - 5 กิโลกรัม
9) ปูนขาว	2 กิโลกรัม
10) ดิเกลื้อ	2 ชีด
11) ยูเรีย	2 ชีด
12) ยิปซัม	1 กิโลกรัม

ขั้นตอนการทำก้อนเห็ด

- 1) นำขี้เลื่อย 100 กิโลกรัม มาคัดหรือร่อนเอาเศษไม้ออก(ขี้เลื่อยไม่เนื้ออ่อน เช่น ไม้ยางพารา เป็นต้น)
- 2) เอารำละเอียด ปูนขาว ยิปซัมโรยในกองขี้เลื่อยแล้วคลุกให้เข้ากันจนทั่ว
- 3) เอาดีเกลือกับยูเรียละลายในน้ำ 1 บัว แล้วรดลงในกองขี้เลื่อยคลุกเคล้าให้เข้ากันจนทั่ว
- 4) เอน้ำรดในกองขี้เลื่อยคลุกให้เข้ากัน จากนั้นเอามือกำขี้เลื่อยดูให้แน่น แล้วแบมือออก หากขี้เลื่อยเป็นก้อนค่อยๆแตกออกทีหลังก็ใช้ได้ แต่ถ้าก้อนแตกทันทีแสดงว่าความชื้นน้อยไปให้รดน้ำเพิ่มอีก
- 5) เอาขี้เลื่อยที่ผสมแล้วรอกใส่ถุง เอามือตอกก้อนขี้เลื่อยให้แน่นพอประมาณอย่าให้แน่นเกินไป เส้นใยเห็ดจะเจริญยาก หากหลวมเกินไปเส้นใยเห็ดจะไม่แข็งแรง
- 6) เอาก้อนเห็ดใส่คอกขวด เอาสำลีอุด จากนั้นใช้กระดาษหนังสือพิมพ์ที่เตรียมไว้ หุ้มจุกสำลีให้มิด เอายางรัดให้แน่น
- 7) เอาก้อนเห็ดไปนึ่ง โดยใช้ถังขนาด 200 ลิตร นึ่งประมาณ 2 ชั่วโมง
- 8) เมื่อนึ่งเสร็จแล้ว นำก้อนเห็ดมาวางไว้ให้เย็น
- 9) นำเชื้อเห็ดที่เตรียมไว้ มารอกใส่ถุงก้อนเห็ดประมาณ 20 - 30 เมล็ดข้าวฟ่าง (ต้องเคาะให้ร่อนก่อนรอกลงใส่ถุง) หากต้องการเพาะเห็ดชนิดใดก็ใส่เชื้อเห็ดชนิดนั้น ๆ ลงในถุงซึ่งสามารถหาซื้อได้ตามร้านที่ขายเชื้อเห็ด
- 10) นำก้อนที่ใส่เชื้อเห็ดแล้วไปบ่ม หรือวางในที่ลมโกรกสะอาด ไม่โดนน้ำ บ่มไว้ประมาณ 1 เดือน เชื้อจะเดินเต็มก้อน บางชนิด 2 เดือน ก็มี
- 11) นำก้อนที่เชื้อเดินเต็มที่แล้วไปเปิดดอกในที่ ๆ อากาศปลอดโปร่ง ไม่โดนแสงแดด หรือทำเป็นโรงเรือนก็ได้ โดยวางเป็นแผงให้ซ้อน ๆ กัน แล้วรดน้ำเช้า เทียง เย็น เห็ดจะออกดอกภายใน 7 - 10 วัน หากช่วงอากาศร้อนมากให้รดน้ำ 4 - 5 ครั้ง ฤดูฝนให้รดน้ำเช้าและเย็น ฤดูหนาวให้รดเช้าและเทียง ข้อสำคัญไม่ให้น้ำเข้าในคอกขวดของถุง

การเก็บดอก

ควรเก็บดอกที่มีขนาดโตเต็มที่ โดยการสังเกตหมวกของดอกเห็ดมีลักษณะบาน เวลาเก็บดอกเห็ดควรเป็นเวลาบ่ายใกล้เย็น เพราะอุณหภูมิภายนอกกับภายในโรงเรือนใกล้เคียงกันทำให้ไม่กระทบต่อการเกิดดอกของรุ่นต่อไป

ส่วนของโรงเรือน

ต้องทำความสะอาดโรงเรือน กวาดใบแมงมุม และฉีดน้ำส้มควันไม้ เดือนละ 1 ครั้ง จะทำให้โรงเรือนสะอาด ไม่เกิดโรคและแมลงทำลายก้อนเห็ด

สำหรับก้อนเห็ดเก่า

ก็สามารถนำไปเพาะเห็ดฟางได้อีก หรือนำไปเป็นปุ๋ยกับต้นไม้ก็ได้

เห็ดภูฐาน

ความเป็นมา

เห็ดนำมาปรุงอาหารสามารถบำบัดรักษาโรคได้ใช้ชื่อต่างกันในแต่ละประเทศ **เห็ดภูฐาน** แหล่งผลิตอยู่ในประเทศจีน **เห็ดยานากิ** แหล่งผลิตอยู่ในประเทศญี่ปุ่น ส่วน**เห็ดฟาง** **เห็ดโคน** มีแหล่งผลิตอยู่ในประเทศไทย ชาวบ้านนิยมมาปรุงอาหารที่ให้คุณค่าทางอาหาร และบำบัดรักษาโรคได้

วัสดุอุปกรณ์

- 1 ขี้เลื่อย
- 2 รำข้าว
- 3 ปูนขาว
- 4 ดิเกลื้อ
- 5 แปะ (ข้าวเจ้า ข้าวเหนียว)
- 6 ข้าวโพดปน
- 7 ถุงขนาด 6 x 1/2 นิ้ว
- 8 ปลูก

วิธีทำ/ขั้นตอน

1. นำส่วนผสม ผสม ถุงพลาสติก ก้อนมาฝั่ง 3 ซม. ไฟ 90 องศา ปล่อยให้เย็นแล้วออกมาพักแล้วเติมหัวเชื้อตามต้องการว่าจะทำเห็ดอะไร
2. การเพาะควรวางไว้ในโรงเรือนที่อากาศถ่ายเทได้ดี ห้ามนำน้ำมารด ประมาณ 1 เดือน เห็ดจะเริ่มออกดอก

ประโยชน์

1. ใช้ประกอบอาหาร
2. ใช้เป็นสมุนไพรรักษาโรคได้
3. สร้างรายได้

การเพาะเห็ดฟางในตะกร้า

ความเป็นมา

“เห็ดฟาง” พืชอาหารโปรตีนที่ทุกคนนิยมบริโภคนี้ เป็นพืชชนิดหนึ่งที่ทำให้ผลผลิตเร็ว คือ ภายใน 2 สัปดาห์เท่านั้น มีวิธีการเพาะหลายวิธี เช่น เพาะแบบกองเตี้ย เพาะแบบกองสูง เพาะในโรงเรือนและการเพาะเห็ดฟางในตะกร้า

วัสดุ อุปกรณ์

- ตะกร้าพลาสติกสูงประมาณ 1 ฟุต ตาห่างประมาณ 1 ตารางนิ้ว
- เชื้อเห็ดฟาง
- ขี้เลื่อย
- อาหารเสริม (มูลสัตว์ผสมรำ อัตรา 1:1)
- แปะข้าวสาลี

ขั้นตอนการเพาะ

เริ่มจากนำขี้เลื่อยมาใส่ในตะกร้าพลาสติกสูงประมาณ 2 - 3 นิ้ว ใช้มือหรือไม้กดให้แน่น จากนั้น นำเอาอาหารเสริมโรยชิดด้านในของตะกร้าเป็นวงกลม กว้างประมาณ 1 ฝ่ามือ ซึ่งใช้ประมาณ 1 ลิตรต่อชั้น แล้วนำเชื้อเห็ดฟางออกจากถุง นำไปคลุกกับแปะข้าวสาลี พอตีผิวนอกเพื่อเป็นอาหารเสริมระยะแรกที่จะช่วยกระตุ้นให้เชื้อเห็ดเจริญได้ดี แล้วโรยทับอาหารเสริมอีกชั้นหนึ่ง ทำเป็นชั้น ๆ ลักษณะนี้จนเต็มตะกร้าพลาสติก รดน้ำให้ชุ่ม (หากก้อนเชื้อเห็ดที่นำมาเพาะยังชุ่มอยู่ก็ไม่ต้องรดน้ำ แต่หากแห้งก็รดน้ำให้ชุ่ม) จากนั้นควบคุมอุณหภูมิให้เหมาะสมสำหรับการเกิดดอกเห็ด โดยการปิดโรงเรือนให้มิดชิด เช่น ด้านล่างควรใช้อิฐทับผ้าพลาสติกไว้ เพื่อป้องกันพลาสติกเปิดออกภายในโรงเรือนควรติดเทอร์โมมิเตอร์

สำหรับวัดอุณหภูมิในช่วงวันที่ 1 ถึง 4 วันแรกต้องควบคุมอุณหภูมิในกระโจมหรือในโรงเรือน ให้อยู่ในระดับ 37 - 40 องศาเซลเซียส หากอุณหภูมิสูงเกินไปให้เปิดช่องระบายอากาศด้านบนของโรงเรือนออกโดยใช้วัสดุพรางแสงคลุมหรือรดน้ำรอบ ๆ โรงเรือนเมื่อครบกำหนด 4 วันแล้วให้เปิดผ้าพลาสติกหรือประตูโรงเรือนอย่างน้อย 2-3 ชั่วโมง เพื่อให้มีการถ่ายเทอากาศ (ออกซิเจน) เพื่อให้เส้นใยเห็ดฟางสร้างจุดกำหนดดอก ถ้าวัสดุแห้งเกินไป รดน้ำหรือที่เรียกว่าการตัดใยเห็ดในระหว่าง วันที่ 5 - 8 ต้องควบคุมอุณหภูมิภายในโรงเรือนให้อยู่ระหว่าง 28 - 32 องศาเซลเซียส ซึ่งในช่วงนี้จะมีการรวมตัวของเส้นใยเป็นดอกเล็ก ๆ จำนวนมาก เมื่ออายุได้ 9 - 12 วัน ก็เก็บดอกเห็ดได้

ประโยชน์

เห็ดเป็นอาหารที่มีโปรตีนสูงชนิดหนึ่ง ไร้รับประทานในครัวเรือนทั้งสดและปลอดภัย ลดความยุ่งยากในการสร้างโรงเรือน โดยใช้ตะกร้าแทน

ต้นทุนการเพาะเห็ดฟางในตะกร้า / ตะกร้า

วัสดุ	ราคา (บาท)
- ตะกร้า	35
- เชื้อเห็ด	6
- ขี้เลื่อย	3
- อาหารเสริม / แป้งข้าวสาลี	3

ผลผลิตการเพาะเห็ดในตะกร้า 0.5 - 1 กิโลกรัม / ตะกร้า ราคา กิโลกรัมละ 50 บาท

การเพาะเห็ดในถุงพลาสติก

การเพาะเห็ดในถุงพลาสติก วิธีนี้สามารถเพาะได้หลายชนิด เช่น เห็ดหอม เห็ดนางฟ้า เห็ดหูหนู เห็ดเป๋าฮื้อ เห็ดนางรม เห็ดยานางิ เห็ดขอนขาว เห็ดกระด้าง ฯลฯ การเพาะเห็ดด้วยวิธีนี้ พอสรุปขั้นตอนได้ดังต่อไปนี้

1. การผลิตแม่เชื้อ (Mothermycelime) ได้จากการแยกเนื้อเยื่อบริสุทธิ์
2. การผลิตหัวเชื้อ (Motherspawer) เป็นการเพิ่มเส้นใยบริสุทธิ์ในเมล็ดข้าวฟ่าง (หัวเชื้อข้าวฟ่าง)
3. การผลิตถุงเชื้อเห็ด (Bag Culture) เป็นการเลี้ยงเส้นใยเห็ดบนวัสดุเพาะในถุงพลาสติก (ก้อนเชื้อ)

โดยขั้นตอนที่ 1 และ 2 ค่อนข้างยุ่งยากสลับซับซ้อน การลงทุนสูง และต้องใช้ผู้ชำนาญการจริงๆ ใน 2 ขั้นนี้จะไม่กล่าวถึง ขอข้ามมาขั้นตอนที่ 3 และการทำให้เกิดดอกเลย

การผลิตก้อนเชื้อการทำให้เกิดดอกและเก็บผลผลิต

โดยทั่วไปจะใช้วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เช่น ขี้เลื่อยไม้ยางพารา ขี้เลื่อยเบญจพรรณ ฟางข้าว ชานอ้อย ฯลฯ มาใช้เป็นวัสดุเพาะเห็ดในถุงพลาสติก ซึ่งต้องใช้วัสดุอุปกรณ์ดังต่อไปนี้ วัสดุเพาะถุงพลาสติกทนร้อน ขนาด 6 1/2" X 12 1/2 " คอขวดพลาสติก สำลี ยางรัด กระดาษหนังสือพิมพ์ หม้อนึ่งเชื้อเห็ด หัวเชื้อเห็ด โรงบ่มเส้นใย และโรงเรือนเปิดดอก

การเตรียมวัสดุเพาะจากขี้เลื่อยไม้ยางพารา ซึ่งเป็นสูตรมาตรฐานกับ

การเพาะเห็ด

1 ขี้เลื่อยไม้ยางพาราแห้ง	100	กิโลกรัม
2 รำละเอียด	5	กิโลกรัม
3 ปูนขาว	1	กิโลกรัม
4 ยิบซั่ม	1	กิโลกรัม
5 ดิเกลื้อ	0.2	กิโลกรัม

ปรับความชื้นในวัสดุเพาะประมาณ 60 - 65 เปอร์เซ็นต์

นำส่วนผสมดังกล่าวข้างต้นผสมกันให้เข้ากันด้วยมือหรือเครื่องผสม แล้วปรับความชื้นประมาณ 60-65 % โดยการเติมน้ำเข้าไปพอประมาณ ใช้มือกำขี้เลื่อยขึ้นมาบีบให้แน่น สังเกตถ้ามีน้ำซึมที่ง่ามมือ แสดงว่าเปียกไป(ให้เติมขี้เลื่อยแห้ง) ถ้าไม่มีน้ำซึมให้แบมือออกขี้เลื่อยจะรวมตัวกันเป็นก้อนแล้วแตกออก 2-3 ส่วน ถือว่าใช้ได้(ความชื้น 60-65 %) แต่ถ้าแบมือแล้วขี้เลื่อยไม่รวมตัวกันเป็นก้อนแสดงว่าแห้งไปให้เติมน้ำ

เมื่อผสมคลุกเคล้ากันดีแล้ว ให้บรรจุขี้เลื่อยลงถุงพลาสติกทึบร้อน น้ำหนักบรรจุ 8 - 10 ชีด กดและทุบให้แน่นพอประมาณ 2 ใน 3 ของถุง ใส่คอขวด รัดด้วยหนังยาง จุกสำลี นำไปนึ่งฆ่าเชื้อที่ 100 C ใช้เวลา 2 ชั่วโมง นำถุงมาพักให้เย็นในที่สะอาดต่อเชื้อตามที่ต้องการ โดยเขย่าเชื้อที่เติมขวดใหม่ๆ ให้เมล็ดข้างฟางร่วม แล้วเปิดสำลี ต่อเชื้อเห็ดลงตรงคอขวด ประมาณ 10 - 20 เมล็ด ปิดสำลี (เชื้อ 1 ขวดต่อใส่ถุงได้ประมาณ 40 ถุง) นำถุงเชื้อเห็ดไปบ่มไว้ในที่สะอาดมีการถ่ายเทอากาศสะดวกในอุณหภูมิห้อง จนกว่าเส้นใยจะเต็มถุง ซึ่งแตกต่างกันไปขึ้นกับชนิดของเห็ด (ดูตาราง)

เมื่อเส้นใยเห็ดเจริญเต็มถุงแล้ว ก็คัดเฉพาะที่ไม่มีการปนเปื้อน มาเปิดในโรงเรือนเปิดดอกเห็ด เพื่อเกิดดอกต่อไปภายในโรงเรือนที่สะอาด มีการถ่ายเทอากาศดี มีแสงสว่างพอสมควร และสามารถเก็บความชื้นได้ดี พอสมควร(ความชื้นสัมพัทธ์ภายในโรงเรือนประมาณ 70% ขึ้นไป)

สำหรับเห็ดนางรม นางฟ้า เป้าฮื้อ ยานางิ จะเปิดถุงเห็ดโดยเอาหนังยาง + สำลีออก แล้วถอดคอขวดออก นำก้อนไปเรียงซ้อนกัน จะใช้ไม้ไผ่ตัว A ขึ้นพลาสติก หรือวิธีอื่นๆที่จะสามารถวางถุงในแนวนอนซ้อนกันไปเอาปากถุงหันออกมาด้านนอกเพื่อให้ดอกเห็ดได้ก็ใช้ได้ ทำการรดน้ำโดยสเปรย์น้ำเป็นฝอยพ่นในโรงเรือนให้ได้ความชื้น 70% วันละ 2 - 6 ครั้ง ขึ้นอยู่กับสภาพอากาศ ระวังอย่าให้น้ำเข้าปากถุง ถ้าน้ำขังในถุงก้อนเชื้อเห็ดจะเน่าและเสียเร็ว (อาจมีราแทรกได้) ทำให้เก็บผลผลิตได้น้อย หลังจากเริ่มให้น้ำประมาณ 1 - 14 วัน ดอกเห็ดเล็กๆ จะเกิดและเก็บผลผลิตได้ จะช้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับชนิดของเห็ด (ดูตาราง)

สำหรับเห็ดหูหนู เมื่อเส้นใยเดินเต็มถุงแล้ว ก็ให้ตั้งสำลีสุดถุงพลาสติกขึ้น ถอดคอขวดออกพับถุงพลาสติกทำเป็นจุก รัดหนังยาง แล้วเอามัดคมๆ กรีด 3 - 4 แนวๆ ละ 3 บั้ง จากนั้นก็นำไปแขวนตั้งกับพื้น หรือผูกเชือกห้อยภายในโรงเปิดดอก ประมาณ 5 - 7 วัน ก็เริ่มทำการรดน้ำรักษาความชื้น 80 - 90% จากนั้นประมาณ 5 - 7 วัน ก็จะเห็นดอกเล็กๆ และจากนั้นอีก 5 - 10 วัน ก็จะเก็บดอกเห็ดได้ (ดูตาราง)

สำหรับเห็ดขอนขาว ขอนดำ เห็ดกระด้าง เมื่อเส้นใยเดินเต็มถุงแล้ว ก็ให้เอามีดคมๆ กรีดพลาสติก ตรงปากถุงออกให้หมดนำไปวางซ้อนตั้งแบบเดียวกับเห็ดกลุ่มนางฟ้า รดน้ำรักษาความชื้นได้ 70% การดูแลเหมือนเห็ดนางรม นางฟ้า หลังจากเปิดถุงก้อนจะค่อยๆเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลมากขึ้น การเกิดดอกใกล้เคียงกับเห็ดนางรม (ดูตาราง)

สำหรับเห็ดหอม หลังจากเส้นใยเดินเต็มถุงแล้ว ต้องทิ้งไว้ 1 - 2 เดือน เพื่อรอให้เส้นใยรัดตัวเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลประมาณ 50% ของก้อน ก็จะนำไปกรีดพลาสติกออกให้เหลือส่วนกันถุงประมาณ 1 - 2 นิ้ว เมื่อก้อนสัมผัสอากาศจะค่อยๆเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลมากขึ้น และถ้าอุณหภูมิ 25 C ความชื้นเหมาะสม 70 - 80% ดอกเห็ดหอมจะเกิดขึ้น ประมาณ 7 - 10 วัน ก็จะเก็บผลผลิตได้

หลังจากเก็บรุ่นแรกไปแล้ว ก้อนจะพักตัวประมาณ 15 - 20 วัน ก็ให้ทำการกระตุ้นโดยแช่น้ำเย็น หรือน้ำแข็งโปะ หลังจากนั้นประมาณ 7 - 10 วันก็จะให้ผลผลิต หลังจากให้ผลผลิตแล้วก็ทำการพักก้อนและกระตุ้นเหมือนเดิม ผลผลิตรุ่นที่ 1 - 2 ดอกจะไม่ค่อยสมบูรณ์ แต่หลังจากรุ่นที่ 3 แล้วดอกจะสมบูรณ์

การเพาะเห็ดโอ่ง/การเพาะเห็ดจากวัสดุเหลือทิ้งในชุมชน

ความเป็นมา

เริ่มมาจากโครงการคลินิกเกษตรเคลื่อนที่ หมู่ที่ 4 วัดแก่นจันทร์ ตำบลบางพรหม อำเภอ
บางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม มีกิจกรรมหลายอย่างที่เกษตรกรเข้ารับบริการจากหน่วยงานสังกัด
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีการจำหน่ายสินค้าการเกษตร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีโรงเพาะเห็ด
แบบประหยัดต้นทุนต่ำต้นแบบ โดยขอซื้อก้อนเชื้อเห็ด จำนวน 10 ก้อน เพื่อที่จะเพาะไว้กินใน
ครัวเรือน จึงได้เกิดแนวคิดที่จะทำการเพาะเห็ดในราคาถูกและประหยัดมากกว่านี้ โดยที่ไม่ต้องสร้าง
โรงเรือน ทำให้สิ้นเปลือง ชาวบ้านเดินหาวัสดุที่จะนำมาทำโรงเห็ดอยู่นานก็ไม่ออกว่าจะใช้อะไร
สำหรับใส่เพาะเห็ด เลยเห็นโอ่งใส่น้ำที่ใช้เก็บน้ำไม่ได้ จึงนำมาใช้เพาะเห็ด และให้ชื่อใหม่ว่า “เห็ดโอ่ง”

วิธีคิด

1. ลดต้นทุนไม่ต้องสร้างโรงเรือน
2. ประหยัดพื้นที่
3. ใช้วัสดุอุปกรณ์เหลือใช้ในครัวเรือน
4. สะดวกต่อการดูแลรักษา
5. เศรษฐกิจแบบพอเพียง
6. ขายจำหน่ายได้/นำมาแปรรูปน้ำพริกเห็ด

ขั้นตอนการทำ

1. นำโอ่งน้ำที่รั่ว/เป็นตามด เก็บน้ำไม่ได้ รั่วซึม มาวางนอน
2. นำไม้มาวางเรียงขวางในโอ่ง
3. นำก้อนเชื้อเห็ดวางเรียงซ้อนบนตะแกรงไม้
4. นำกระสอบป่านมาเย็บทำฝาเปิด - ปิด
5. รดน้ำ เข้า - เย็น

เงื่อนไข

การนำก้อนเห็ดวางเรียง ชั้นแรกควรมีช่องว่างสำหรับเวลาที่เห็ดออกดอกจะไม่แช่น้ำ

แนวทาง

ตุ๋นที่เสียทิ้งแล้ว สุ่มเลี้ยงไก่ บ่อปูนเลี้ยงปลา โอ่งปากตัด สามารถนำมาทำภาชนะเพาะ
เห็ดได้

การเพาะเห็ด

การเพาะเห็ดการเพาะเห็ดกำลังเป็นที่นิยม เนื่องจากการเพาะเห็ดสามารถที่จะทำใ้ภายในครอบครัวมีอาหารที่มีคุณค่า มีความปลอดภัยจากสารเคมี การเพาะเห็ดสามารถเพาะสำหรับการบริโภคในครัวเรือน หรือสามารถพัฒนาการเพาะเห็ดให้เป็นอาชีพหลัก มีรายได้เลี้ยงครอบครัวได้เป็นอย่างดี ในภาวะเศรษฐกิจที่เป็นอยู่นี้ การเพาะเห็ดนั้นเป็นการนำวัสดุที่เหลือใช้ทางการเกษตรหลายชนิด เช่น ฟางข้าว เปลือกมันสำปะหลัง ทะลายปาล์ม ขี้เลื่อย เปลือกถั่ว หรือกระทั่งวัสดุที่มีในธรรมชาติ ได้แก่ หญ้าชนิดต่าง ๆ ใช้เป็นวัสดุเพาะให้เหมาะสมกับท้องถิ่น เพื่อเป็นการลดต้นทุนช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และทำให้คนมีงานทำอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านมีองค์ความรู้ในการเพาะเห็ด โดยมีรายละเอียด ดังนี้

วัสดุอุปกรณ์

สำหรับเพาะเห็ดนางฟ้า เห็ดนางรม เห็ดนางฟ้าภูฐาน เห็ดนางรมฮังการี เห็ดขอนขาว และเห็ดหอม

1) ถุงพลาสติก	7 x 2 นิ้ว
2) คอขวดพลาสติกทนความร้อน	
3) สำลือตสาหกรรม	
4) กระดาษหนังสือพิมพ์ (ตัดเป็นรูปสี่เหลี่ยมชิ้นเล็ก ๆ)	
5) ยางรัด	
6) เชื้อเห็ด	
7) ขี้เลื่อย	100 กิโลกรัม
8) รำละเอียด	4 - 5 กิโลกรัม
9) ปูนขาว	2 กิโลกรัม
10) ดิเกลื้อ	2 ชีด
11) ยูเรีย	2 ชีด
12) ยิปซัม	1 กิโลกรัม

ขั้นตอนการทำก้อนเห็ด

- 1) นำขี้เลื่อย 100 กิโลกรัม มาคัดหรือร่อนเอาเศษไม้ออก(ขี้เลื่อยไม่เนื้ออ่อน เช่น ไม้ยางพารา เป็นต้น)
- 2) เอารำละเอียด ปูนขาว ยิปซัมโรยในกองขี้เลื่อยแล้วคลุกให้เข้ากันจนทั่ว
- 3) เอาดีเกลือกับยูเรียละลายในน้ำ 1 บัว แล้วรดลงในกองขี้เลื่อยคลุกเคล้าให้เข้ากันจนทั่ว
- 4) เอน้ำรดในกองขี้เลื่อยคลุกให้เข้ากัน จากนั้นเอามือกำขี้เลื่อยดูให้แน่น แล้วแบมือออก หากขี้เลื่อยเป็นก้อนค่อยๆแตกออกทีหลังก็ใช้ได้ แต่ถ้าก้อนแตกทันทีแสดงว่าความชื้นน้อยไปให้รดน้ำเพิ่มอีก
- 5) เอาขี้เลื่อยที่ผสมแล้วรอกใส่ถุง เอามือตอกก้อนขี้เลื่อยให้แน่นพอประมาณอย่าให้แน่นเกินไป เส้นใยเห็ดจะเจริญยาก หากหลวมเกินไปเส้นใยเห็ดจะไม่แข็งแรง
- 6) เอาก้อนเห็ดใส่คอกขวด เอาสำลีอุด จากนั้นใช้กระดาษหนังสือพิมพ์ที่เตรียมไว้ หุ้มจุกสำลีให้มิด เอายางรัดให้แน่น
- 7) เอาก้อนเห็ดไปนึ่ง โดยใช้ถังขนาด 200 ลิตร นึ่งประมาณ 2 ชั่วโมง
- 8) เมื่อนึ่งเสร็จแล้ว นำก้อนเห็ดมาวางไว้ให้เย็น
- 9) นำเชื้อเห็ดที่เตรียมไว้ มารอกใส่ถุงก้อนเห็ดประมาณ 20 - 30 เมล็ดข้าวฟ่าง (ต้องเคาะให้ร่อนก่อนรอกลงใส่ถุง) หากต้องการเพาะเห็ดชนิดใดก็ใส่เชื้อเห็ดชนิดนั้น ๆ ลงในถุงซึ่งสามารถหาซื้อได้ตามร้านที่ขายเชื้อเห็ด
- 10) นำก้อนที่ใส่เชื้อเห็ดแล้วไปบ่ม หรือวางในที่ลมโกรกสะอาด ไม่โดนน้ำ บ่มไว้ประมาณ 1 เดือน เชื้อจะเดินเต็มก้อน บางชนิด 2 เดือน ก็มี
- 11) นำก้อนที่เชื้อเดินเต็มที่แล้วไปเปิดดอกในที่ ๆ อากาศปลอดโปร่ง ไม่โดนแสงแดด หรือทำเป็นโรงเรือนก็ได้ โดยวางเป็นแผงให้ซ้อน ๆ กัน แล้วรดน้ำเข้า เทียง เย็น เห็ดจะออกดอกภายใน 7 - 10 วัน หากช่วงอากาศร้อนมากให้รดน้ำ 4 - 5 ครั้ง ฤดูฝนให้รดน้ำเข้าและเย็น ฤดูหนาวให้รดเข้าและเทียง ข้อสำคัญไม่ให้น้ำเข้าในคอกขวดของถุง

การเก็บดอก

ควรเก็บดอกที่มีขนาดโตเต็มที่ โดยการสังเกตหมวกของดอกเห็ดมีลักษณะบาน เวลาเก็บดอกเห็ดควรเป็นเวลาบ่ายใกล้เย็น เพราะอุณหภูมิภายนอกกับภายในโรงเรือนใกล้เคียงกันทำให้ไม่กระทบต่อการเกิดดอกของรุ่นต่อไป

ส่วนของโรงเรือน

ต้องทำความสะอาดโรงเรือน กวาดใบแมงมุม และฉีดน้ำส้มควันไม้ เดือนละ 1 ครั้ง จะทำให้โรงเรือนสะอาด ไม่เกิดโรคและแมลงทำลายก้อนเห็ด

สำหรับก้อนเห็ดเก่า

ก็สามารถนำไปเพาะเห็ดฟางได้อีก หรือนำไปเป็นปุ๋ยกับต้นไม้ก็ได้

การปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง เป็นการพึ่งพาอาศัย การรักษาสมดุลทางธรรมชาติ การผสมผสานพืชพันธุ์เพื่อการเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน ได้แก่

1) ป่าสำหรับใช้สอย (ใช้สร้างบ้าน) เช่น ตะเคียน สัก ประดู่ ชิงชัน ตะแบก ฯลฯ

2) ป่าสำหรับเป็นไม้ผล (ใช้กิน) เช่น มะม่วง มะขาม มังคุด ลองกองทุเรียน ผักหวาน ผักแว่น กล้วย แคน ชีเหล็ก ฯลฯ

3) ป่าสำหรับเป็นเชื้อเพลิง (ใช้งาน) ไม้ ช่อย สะเดา ไม้ทำฟืน ไม้ทำถ่าน ฯลฯ

นอกจากประโยชน์ 3 อย่างนี้แล้ว การปลูกป่านี้นี้เป็นการเกื้อกูลและอำนวยความสะดวกในการอนุรักษ์ดินและน้ำ และคงความชุ่มชื้นไว้ เป็นผลพลอยได้

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ศูนย์กสิกรรมธรรมชาติกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ เลขที่109 หมู่ที่ 10 ตำบลธัญญา อำเภอ กมลาไสย
จังหวัดกาฬสินธุ์

การเพาะเห็ดขอนมะม่วง

อุปกรณ์

- 1 เลื่อย
- 2 สว่านขนาด 4 - 6 หุน
- 3 มีด
- 4 กะละมัง
- 5 ฝาเบียร์หรือวัสดุอื่นที่สามารถปิดได้

วัสดุ

- 1 ขอนมะม่วงขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 4 นิ้วขึ้นไป ยาว 1.20 เมตร
- 2 เชื้อเห็ดขอนขาวพร้อมที่จะเปิดดอก (1 ก้อนใช้ได้ประมาณ 15 - 20 ขอน)

วิธีทำ

- 1 ตัดขอนมะม่วงขนาดความยาว 1.20 เมตร
 - 2 เอาท่อนมะม่วงมาเจาะรูด้วยสว่าน ห่างกันประมาณ 1 คืบ ให้รอบขอนมะม่วง
 - 3 เอาเชื้อเห็ดขอนขาวมาขยี้ในกะละมังให้ละเอียด
 - 4 เอาเชื้อเห็ดหยอดลงไปในรูที่เจาะไว้ให้เต็ม
 - 5 ปิดรูด้วยฝาเบียร์หรือวัสดุอื่น ทิ้งไว้ในที่ร่มประมาณ 45 - 60 วัน (ให้สังเกตว่าไม้ขอนมะม่วงแห้งดีแล้วหรือยัง)
 - 6 ให้สังเกตท่อนมะม่วงที่ตัดหัวท้ายว่ามีสีขาวเต็มแผลที่ตัดหรือยัง ถ้าเห็นเต็มหน้าที่ตัด แสดงว่าเชื้อเห็ดเดินเต็มขอนมะม่วงแล้ว
 - 7 นำขอนมะม่วงลงแช่น้ำ 1 - 2 คืบ (ให้จมน้ำ) เอาขึ้นมาแล้วเก็บในที่ร่ม เอาพลาสติกคลุม รดน้ำเข้าเย็นประมาณ 1 เดือน ออกดอกเก็บได้ประมาณ 6 - 8 เดือน
- หมายเหตุ ระยะเวลาที่เหมาะสมหยอดเชื้อเห็ด เดือนมกราคม พัก 2 เดือน เริ่มเก็บ เมษายน

ศูนย์ปราชญ์ชาวบ้านพัฒนาคุณธรรม จังหวัดกาฬสินธุ์ 240 หมู่ 6 บ้านโคกกกลาง ตำบลจุมจัง อำเภอกุฉินารายณ์
จังหวัดกาฬสินธุ์

เห็ดตะกร้า

วัสดุอุปกรณ์

เชื้อเห็ดฟาง ตะกร้าพลาสติก ฟาง

วิธีทำ/ขั้นตอน

นำฟางมาแช่น้ำให้ชุ่มแล้วอัดลงในตะกร้า เหยียบให้แน่น จากนั้นนำเชื้อเห็ดมาโรยรอบๆ บางๆ ทำอย่างนี้ 3 ชั้น ครอบแล้วเอาฟางอัดข้างบนอีกที จากนั้นคว่ำตะกร้าไว้ ห่อผ้าพลาสติกมาคลุม ทิ้งไว้ 2 - 3 วันแล้วแต่อากาศ เปิดดูวันละ 1 ครั้ง ถ้าแห้งเกินไป เอาน้ำพรมเบาๆ เก็บเห็ดได้ตั้งแต่วันที่ 4 ถึงวันที่ 8

วิธีใช้

นำมาแกง ผัด ต้ม ต้มยำ ปิ้งอาหารได้ทุกชนิด

ประโยชน์

เป็นเห็ดปลอดสารพิษ ทานได้อย่างสนิทใจ ประหยัดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน และประโยชน์อื่นๆ

การเพาะเห็ดนางฟ้า นางรม

ส่วนผสมและวัสดุอุปกรณ์

1. ขี้เลื่อย	500	กิโลกรัม
2. หัวเชื้อเห็ดนางฟ้า,นางรม	50	ขวด
3. สำลี	10	กิโลกรัม
4. ไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์	3	ขวด
5. ตะเกียง	5	อัน
6. ถุงพลาสติก	500	ถุง
7. คอขวดพลาสติก	500	คอ
8. ถังนึ่ง	5	ถัง
9. โรงพักเชื้อ/โรงเก็บ	1	โรง
10. รำอ่อน	100	กิโลกรัม

วิธีทำ

- นำขี้เลื่อย 3 ส่วน รำอ่อน 1 ส่วน น้ำบริสุทธิ์ 1 ส่วน ผสมให้เข้ากันพอประมาณ ความชื้น 40%
- นำถุงพลาสติกมาบรรจุ ถุงละ 1 กิโลกรัม ต้มหรือตากให้แห้ง
- นำไปนึ่งในอุณหภูมิ 100 องศา เพื่อฆ่าเชื้อ
- แล้วไปพักในโรงให้เย็นและทำการเชื้อเชื้อเห็ดในอุณหภูมิที่เหมาะสม ประมาณ 25 องศา
- ประมาณ 20 - 30 วัน เชื้อเห็ดจะเดินเต็มก้อน

ประโยชน์

ได้บริโภคอาหารจากเห็ดอย่างปลอดภัยและได้โปรตีนสูง ลดรายจ่ายในครัวเรือน ด้านอาหาร และสามารถนำส่วนที่เหลือหลังจากเห็ดหยุดออกดอกไปทำเป็นปุ๋ยหมักชีวภาพ

การเพาะเห็ดนางฟ้า - นางรม

เห็ดนางฟ้า - นางรม เป็นเห็ดที่สามารถเพาะขึ้นได้ในทุกพื้นที่ของประเทศไทย เป็นเห็ดที่เหมาะสมกับเกษตรกรมือใหม่ ผู้ที่สนใจในการเพาะเห็ดทดลองปลูก เพื่อหาประสบการณ์ขั้นตอนในการดูแลรักษาไม่ยุ่งยากมากมายนัก ผู้บริโภคนิยมนำมาประกอบอาหาร เพราะเห็ดนางรมเห็ดนางฟ้าราคาถูก เมื่อเทียบกับเห็ดชนิดอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็น เห็ดขอนขาว เห็ดขอนดำ เห็ดบด หรือเห็ดที่ขึ้นได้เองตามธรรมชาติ อีกทั้งไม่ต้องเสี่ยงต่อการที่จะต้องกินเห็ดมีพิษ ซึ่งจะทำให้เกิดอันตรายถึงชีวิตด้วย

ฤดูที่เหมาะสมในการปลูกเห็ดนางฟ้า - นางรม

ฤดูที่เหมาะสมสำหรับเห็ดนางฟ้า - นางรมคือ ฤดูฝน - ฤดูหนาว อุณหภูมิในการออกเพียง 28 องศาเซลเซียส ก็สามารถออกดอกได้ดี แต่ถ้าปลูกในฤดูร้อน เห็ดนางฟ้าจะให้ผลผลิตลดลง เพราะอากาศร้อนความชื้นมีน้อย จะทำให้เห็ดนางฟ้าฟักตัว แต่จะออกดอกเมื่ออากาศเปลี่ยนแปลง เช่น ฝนตก หรือมีลมหนาวพัดผ่านเข้ามา ดังนั้นเราควรหลีกเลี่ยงที่จะปลูกเห็ดนางฟ้าในฤดูร้อน

สูตรอาหารเห็ดนางฟ้า - นางรม

1. ขี้เลื่อย	100	กิโลกรัม
2. รำอ่อน	6-10	กิโลกรัม
3. ปูนขาว	2	กิโลกรัม
4. ดิเกลื้อ	3	กิโลกรัม
5. ภูไม้ท์	1	กิโลกรัม
6. น้ำสะอาด	70%	

การผสมอาหารเห็ดนางฟ้า - นางรม

นำขี้เลื่อย 100 กิโลกรัมมากองกับพื้น เกลี่ยให้หนาประมาณ 15-20 เซนติเมตร นำส่วนผสมที่ซังแล้วคลุกเคล้าให้เข้ากัน ใส่น้ำลงไปให้พอเหมาะ ประมาณ 70% ระวังอย่าให้แฉะเกินไป โดยใช้มือกำขี้เลื่อยดู ให้ขี้เลื่อยจับกันเป็นก้อนได้ แต่จะต้องไม่มีน้ำไหลออกมาตามง่ามนิ้วมือ และสามารถที่จะเกลี่ยให้ขี้เลื่อยแตกกระจายได้โดยไม่จับกันเป็นก้อน เพราะการผสมสูตรอาหารเปียกเกินไปจะทำให้เชื้อเห็ดไม่สามารถเดินได้และถ้าแห้งเกินไปก็เดินไม่ได้เช่นกัน

การอัดก้อนเห็ดนางฟ้า - นางรม

บรรจุขี้เลื่อยลงในถุงพลาสติกขนาด อัดให้แน่นให้มีน้ำหนัก 7 ชีดถึง 1 กิโลกรัม ใส่คอขวดพลาสติกถึงปากถุงให้แน่น รัดด้วยสายยางสองรอบ ใส่สำลีปิดทับด้วยพลาสติกรัดด้วยยาง

การนึ่งก้อนเชื้อ

การนึ่งก้อนเชื้อด้วยเตาหนึ่ง ลูกทุ่งจะต้องบุงรองข้างในถังด้วยกระสอบเพื่อกันถุงพลาสติกไหม้เมื่อมีไฟลามหม้อหนึ่ง กันถ้งรองด้วยตะแกรงสูงประมาณ 25 เซนติเมตร ใส่ น้ำประมาณ 20 เซนติเมตร เรียงก้อนเชื้อตามแนวตั้งจะได้ชั้นละ 25 ก้อน ต่อการนึ่ง 4 ชั้น จะได้ก้อนเชื้อทั้งหมด 100 ก้อนต่อการนึ่ง 1 ครั้ง นึ่งด้วยอุณหภูมิ 100 องศา ใช้เวลานาน 3 - 4 ชั่วโมง การจับเวลาควรเริ่มจับเวลาเมื่อหม้อหนึ่งเดือดเต็มที่ โดยสังเกตจากไอน้ำที่พุ่งขึ้นมาเป็นเส้นตรงจากรูที่เจาะกับผ้าพลาสติกที่คลุมปากหม้อหนึ่ง หลังจากนึ่งเสร็จแล้วปล่อยไว้ให้เย็น แล้วจึงนำออกจากหม้อหนึ่ง นำเข้าห้องเขี่ยเชื้อเพื่อรอหยดเชื้อ

ห้องหยดเชื้อ

ห้องหยดเชื้อที่เหมาะสม จะต้องเป็นห้องที่ปิดมิดชิดไม่มีลมพัดผ่านเพราะลมจะเป็นตัวที่นำเอาเชื้อรามาตามอากาศและตกลงในก้อนเชื้อ ซึ่งจะทำให้เกิดการปนเปื้อน มีเชื้อราและแบคทีเรียซึ่งจะทำให้ก้อนเชื้อเสียหายได้

การเขี่ยเชื้อเห็ดลงถุงพลาสติก

วัสดุในการเขี่ยเชื้อ

1. ขวดหัวเชื้อเห็ดที่ดินเต็มแล้ว
2. ตะเกียงแอลกอฮอล์
3. แอลกอฮอล์จุดไฟ
4. แอลกอฮอล์ฆ่าเชื้อ
5. สำลี
6. ไม้ขีดไฟ
7. กระดาษหนังสือพิมพ์ตัดเป็นชิ้นขนาด 4 x 4
8. ยางรัด
9. เข็มเขี่ยเชื้อ

ขั้นตอนการเชี่ยเชื้อ

1. ล้างมือให้สะอาดด้วยสบู่
2. เช็ดมือให้สะอาดด้วยแอลกอฮอล์ฆ่าเชื้อ
3. จุดตะเกียงแอลกอฮอล์ด้วยตะเกียงแอลกอฮอล์จุดไฟ
4. นำขวดเชื้อมาลงไฟที่ตะเกียงแอลกอฮอล์ให้ทั่วทั้งขวด
5. นำขวดเชื้อที่ลงไฟแล้วมาเคาะหรือโยยให้หัวเชื้อกระจายออกจากกัน
6. เปิดปากถุงหยอดเมล็ดข้าวฟ่าง ลงในถุงพลาสติกประมาณ 25 - 30 เมล็ด ปิดปากขวดด้วยสำลีพันที่ปิดทับด้วยกระดาษหนังสือพิมพ์
7. ในขณะที่หยอดเชื้อ ให้ขวดอยู่ในแนวนอน ห้ามก้มปากขวดขึ้นข้างบน เพราะจะทำให้เชื้อราตกลงไปในขวดเชื้อได้
8. ขวดหัวเชื้อ 1 ขวด สามารถหยอดลงในถุงเห็ดได้ 35 - 40 ถุง

การบ่มก้อนเชื้อเห็ด

นำก้อนเชื้อเห็ดที่หยอดเชื้อแล้วไปวางเรียงกันไว้เพื่อบ่มก้อน อุณหภูมิในโรงบ่มก้อนไม่ควรจะร้อนมากจนเกินไป จะทำให้เห็ดนางฟ้าช้ำได้ ในขณะที่บ่มก้อน ควรฉีดพ่นสารไล่แมลงเพื่อป้องกันไรหรือแมลงมาเจาะเพื่อวางไข่ที่ปากถุงเห็ด โดยใช้สารสกัดจากน้ำส้มคว้นไม้ ใช้เวลาในการบ่มก้อนเชื้อประมาณ 30-35 วัน ก็สามารถนำไปเปิดออกในโรงเรือนสำหรับเปิดดอกได้

ลักษณะโรงเรือนเห็ดนางฟ้า

ลักษณะโรงเรือนเห็ดนางฟ้า ขนาดกว้าง 4 x 10 เมตร ส่วนหลังคาสูงประมาณ 3 เมตร ด้านข้างสูงประมาณ 1.50 เมตร หลังคามุงด้วยหญ้าคา ด้านข้างกันด้วยแสลน 60% โครงสร้างภายในทำแผงเอียงทำมุม 75 องศา การสร้างโรงเรือนตามแนวตะวันตกไม่ให้ขวางตะวัน เพื่อการถ่ายเทอากาศในโรงเรือนได้ดี ขนาดของโรงเรือนปรับลดได้ตามความเหมาะสม ถ้าเป็นเกษตรกรมือใหม่ ก็อาจจะใช้โรงเรือนขนาด 4 x 6 หรือเล็กลงมาอีก เช่น 2 x 4 เมตร ก็ได้

การดูแลรักษาและการเปิดดอก

หลังจากบ่มก้อนได้ 30 - 35 วัน แล้วนำก้อนเชื้อเข้าสู่โรงเรือนเปิดดอก แกะกระดาษที่ปิดปากเอาสำลีออก เชี่ยเมล็ดข้าวฟ่างออกให้หมดด้วยหางช้อน ซึ่งเช็ดด้วยแอลกอฮอล์แล้วทำความสะอาดพื้นโรงเรือน รดน้ำให้ชุ่มวันละ 3 เวลา เกิดน้ำขังในถุงก้อนเห็ด ทำให้เกิดเชื้อราได้ หลังจากรดน้ำได้ 2-3 วัน ถ้าอุณหภูมิพอเหมาะเห็ดก็จะออกดอกรุ่นแรกได้

การเก็บดอกเห็ด

ใช้มือกดปากถุงไว้ อีกมือหนึ่งค่อยๆ ดึงดอกเห็ดออกจากถุง อย่าให้น้ำก่อนเห็ดแตก และพยายามอย่าให้มีเศษของขาเห็ดติดปากถุงเห็ด เพราะจะทำให้เกิดราปิดปากถุงเห็ดกันดอกเห็ด รุ่นต่อไปไม่ให้ดอกออกมาได้ จะส่งผลให้ผลผลิตตกต่ำ

การฟักตัวสร้างเส้นใยของเห็ด

หลังจากออกดอกไปแล้ว 1 รุ่น เห็ดนางฟ้าจะฟักตัวประมาณ 7-10 วัน เพื่อสร้างเส้นใยใหม่ในการออกดอกรุ่นต่อไป หรืออาจจะออกดอกได้เร็วหรือช้าขึ้นอยู่กับสภาพอากาศ ถ้าอากาศพอเหมาะก็จะสามารถออกดอกเห็ดรุ่นที่สองต่อไปได้ แต่ถ้าอุณหภูมิมากกว่า 30 องศาเซลเซียส เห็ดนางฟ้าจะฟักตัวไม่ออกดอก จนกว่าอากาศจะเปลี่ยนแปลง

การเพาะเห็ดขอนดำ

ส่วนประกอบ ได้แก่

- ขี้เลื่อยไม้ยางพารา	100	กิโลกรัม
- รำอ่อน	8	กิโลกรัม
- ปูนขาว	2	กิโลกรัม
- ภูไมท์	1	กิโลกรัม
- ยิบต์ซั่ม	5	ขีด
- ดีเกลือ	3	ขีด
- น้ำให้อัตราส่วนให้ความชื้นประมาณ 60 %		
- อุปกรณ์เสริม เช่นถุงบรรจุก้อน (มีถุงเฉพาะ) 110 ใบฝาปิด 110 อัน ปลอกัดปาก		

ถุง 110 อัน

วิธีทำ

นำส่วนประกอบทุกอย่างมาผสมให้เข้ากัน รดน้ำให้ทั่วแล้วคลุกเคล้าให้เข้ากัน ให้ความชื้นพอเหมาะ ประมาณ 60 % นำไปกรอกใส่ถุงที่เตรียมไว้ อัดให้แน่น แล้วปิดฝาถุงให้แน่นสนิท แล้วนำไปนึ่งในความร้อน 100 องศา ประมาณ 4 - 5 ชั่วโมง ปล่อยให้เย็น ก็ทำการเชื้อเชื้อเห็ดลงในถุง พักให้เชื้อเดินประมาณ 30 วัน แล้วนำไปเปิดดอก เห็ดจะออกดอกเป็น ระยะ ประมาณ 5 - 6 เดือน

สูตรการเพาะเห็ดภูฐานดำ

ส่วนประกอบ ได้แก่

- ขี้เลื่อยไม้ยางพารา	100	กิโลกรัม
- รำอ่อน	6	กิโลกรัม
- ปูนขาว	2	กิโลกรัม
- พูไมท์	1	กิโลกรัม
- ยิบต์ซั่ม	5	ชีด
- ดิเกลื้อ	3	ชีด
- น้ำให้อัตราส่วนให้ความชื้นประมาณ 60 เปอร์เซ็นต์		
- อุปกรณ์เสริม เช่นถุงบรรจุก้อน (มีถุงเฉพาะ) 110 ใบฝาปิด 110 อัน ปลอกัดปาก		
ถุง 110 อัน		

วิธีทำ

นำส่วนประกอบทุกอย่างมาผสมให้เข้ากัน แล้วใช้รดน้ำให้ทั่ว ผสมคลุกเคล้าให้เข้ากัน ให้ความชื้นพอเหมาะประมาณ 60 % นำไปกรอกใส่ถุงที่เตรียมไว้ อัดให้แน่น แล้วใช้อุปกรณ์เข้าคอ ปิดฝาให้แน่นสนิท แล้วนำไปบรรจุใส่ถังหนึ่งในความร้อน 100 องศา ประมาณ 4-5 ชั่วโมง นำออกมาปล่อยทิ้งไว้ให้เย็น ก็ทำการเขี่ยเชื้อเห็ดลงในปากถุง ปิดปากด้วยกระดาษใช้หั่นอย่างรัด แล้วนำไปพักไว้ประมาณ 30 วัน เพื่อให้เชื้อเห็ดเดินจนทั่วในถุง จะสังเกตเห็นว่ามีเชื้อราเห็ดขึ้นขาวเต็มถุงแล้ว ก็นำไปเปิดออกในโรงเรือนที่เตรียมเอาไว้ เห็ดนี้จะให้ผลผลิตดี และจะเก็บได้นานประมาณ 5 - 7 เดือนถ้าดูแลทำความสะอาดได้ดี

สูตรผสมขี้เเลื่อยทำก้อนเชื้อเห็ด

เห็ดบด

1. ขี้เเลื่อย	100	กิโลกรัม
2. ดี้เกลื่อ	3	ขีด
3. ยิปซั่ม	5	ขีด
4. ปูนขาว	1	กิโลกรัม
5. ภูไบท์	3 - 4	กิโลกรัม
6. รำอ่อน	8	กิโลกรัม

เห็ดขอนขาว

1. ขี้เเลื่อย	350	กิโลกรัม
2. รำ	30	กิโลกรัม
3. ดี้เกลื่อ	7	ขีด
4. ยิปซั่ม	4	กิโลกรัม
5. ปูนขาว	4	กิโลกรัม
6. ภูไบท์	2.5	กิโลกรัม
7. ปลายข้าว	3	กิโลกรัม
8. อาหารเสริม	2	กิโลกรัม

เห็ดนางฟ้า

1. ขี้เเลื่อย	350	กิโลกรัม
2. รำ	30	กิโลกรัม
3. ปูนขาว	3	กิโลกรัม
4. ดี้เกลื่อ	0.5	ขีด
5. ยิปซั่ม	3	กิโลกรัม
6. ยูเรีย	1	กิโลกรัม
7. ภูไบท์	3	กิโลกรัม

8. น้ำตาล	2	กิโลกรัม
9. ปลาขี้ขาว	2	กิโลกรัม
10. อาหารเสริม	2	กิโลกรัม

เห็ดหูหนู

1. ขี้เลื่อย	350	กิโลกรัม
2. รำ	30	กิโลกรัม
3. ดิเกลื้อ	7	ขีด
4. ยิปซัม	4	กิโลกรัม
5. ปูนขาว	4	กิโลกรัม
6. ภูไบท์	2	กิโลกรัม
7. ปลาขี้ขาว	3	กิโลกรัม
8. อาหารเสริม	2	กิโลกรัม

การเพาะเห็ดในท่อนไม้

จากแนวทางการพัฒนาอาชีพการเพาะเห็ดในท่อนไม้ที่ผ่านมา พบว่าเห็ดแต่ละชนิดก็จะเกิดดอกในท่อนไม้ที่แตกต่างชนิดกันออกไป เช่น เห็ดบด จะเกิดดอกได้ดีในไม้พะยอม บาก พลวง แคน เป็นต้น เห็ดขอนขาว จะเกิดดอกได้ดีในไม้มะม่วง บาก เหลื่อม เป็นต้น และสำหรับเห็ดหูหนู เกิดดอกได้ดีในไม้แค ขนุน น้อยหน่า และไม้ตระกูลไทร เป็นต้น

การเตรียมท่อนไม้และอุปกรณ์

สามารถใช้ได้ทั้งไม้สดและไม้แห้ง จากการศึกษาพบว่า ไม้สดสามารถทำได้ง่ายและสะดวกกว่า สามารถใส่เชื้อเห็ดได้เลย แต่ถ้าเป็นไม้แห้งต้องนำไปแช่น้ำก่อน 1-2 คืน จึงนำมาใส่เชื้อเห็ด ฤดูกาลที่เหมาะสมในการตัดกิ่งไม้สดมาเพาะเห็ดคือ ฤดูใบไม้ร่วง ต้นไม้จะมีการสะสมอาหารที่มากกว่า วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ ประกอบด้วย อุปกรณ์เจาะรูท่อนไม้ ค้อน จุกปิด และเชื้อเห็ดที่ดีมีความแข็งแรง

ขนาดและความยาวของไม้

สามารถใช้ได้ทุกขนาด แต่ให้คำนึงถึงความสะดวกในการปฏิบัติงาน โดยปกตินิยมใช้ไม้ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 10-20 เซนติเมตร ยาว 1 เมตร เจาะรูลึก 1 นิ้ว ห่างกันประมาณ 1 ฝ่ามือ หรือ 10 เซนติเมตร ใช้เหล็กเจาะรู หรือส่วานขนาด 4-5 หุน หลังจากนั้น ใช้เชื้อเห็ดที่เลี้ยงบนขี้เลื่อยหรือในเมล็ดข้าวฟ่างก็ได้ ใส่ลงไปจนเต็ม ใช้ไม้ที่สะอาดกดลงไปให้แน่นพอประมาณ ปิดรูด้วยจุกไม้ที่ได้จากเหล็กเจาะเปลือกออกมา หรือฝาพลาสติกสำหรับเพาะเห็ด ในท่อนไม้ที่มีขายโดยเฉพาะ หรือใช้ผ้าจิบขวดน้ำอัดลมหรือเบียร์ปิดแทนก็ได้

การปักและบ่มท่อนเชื้อเห็ด

หลังจากใส่เชื้อเห็ดเรียบร้อยแล้วให้ปักท่อนเชื้อเพื่อรอให้ เชื้อเห็ดเจริญเติบโตเข้าไปในเนื้อไม้มากที่สุด โดยวางปักในพื้นที่สะอาด มีการถ่ายเทอากาศสะดวก ลมไม่โกรก และควรมีความชื้นพอสมควร อาจเป็นไต้รมไม้ หรือในโรงเรือนที่มีหลังคา กันแสงแดด ท่อนเชื้อไม่ควรสัมผัสกับดินโดยตรง ควรหาวัสดุรองรับ

การวาง

ให้วางแบบหมอนรถไฟ โดยเอาท่อนไม้ขนาดใหญ่กว่าไว้ด้านนอก ท่อนเล็กไว้ ด้านใน เนื่องจากท่อนไม้เล็กจะแห้งเร็ว ในระหว่างการพักท่อนเชื่อมมีข้อควรระวัง คือ อย่าให้เชื้อจุลินทรีย์อื่นขึ้นบนท่อนเชื้อ เช่น ราเขียว วัชเห็ด หรือเห็ดที่เพาะเกิดดอกก่อนในช่วงพักท่อนเชื้อ โดยใช้มีดหรือเหล็กแหลมขีดออกให้หมด นอกจากนี้ข้อควรระวังอีกข้อคือ ความชื้นในท่อนไม้หลังจากวางท่อนเชื้อไว้ประมาณ 10-15 วัน ให้สังเกตดูความชื้นของท่อนไม้ เพราะเมื่อเห็ดเจริญเข้าไปในเนื้อไม้ ความชื้นของท่อนไม้จะลดลงมีผลต่อการเจริญของเห็ด ดังนั้นให้รดน้ำช่วยแต่ไม่มากเกินไปประมาณสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง จนกว่าเชื้อจะเดินเต็มท่อนไม้ และควรกลับกองทุกครั้งทีรดน้ำ โดยเอาท่อนเชื้อ ที่อยู่ด้านล่างขึ้นด้านบน และท่อนเชื้อที่อยู่ด้านบนลงด้านล่าง ที่อยู่ข้างนอกเข้าด้านใน ที่อยู่ด้านในออกด้านนอก เป็นการกระตุ้นให้เส้นใยเห็ดเดินทั่วท่อนไม้ได้เร็วยิ่งขึ้น 40-60 วัน เชื้อจะเดินเต็มท่อนไม้

การทำก้อนเชื้อเห็ดในถุงพลาสติก

การเพาะเห็ดในถุงพลาสติกกำลังเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลาย เนื่องจากมีวัสดุที่เหลือใช้จากการเกษตรมากมาย เช่น ขี้เลื่อย ฟางข้าว ชังข้าวโพด ผักตบชวาและ เปลือกถั่วต่างๆ เป็นต้น และการเพาะเห็ดในถุงพลาสติกเป็นอีกอาชีพหนึ่งที่สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่เกษตรกรให้ดีขึ้น สามารถนำวัสดุเหลือใช้จากการเกษตรและอุตสาหกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ โดยนำมาเพาะเห็ดได้หลายชนิด เช่น เห็ดลม เป้าฮื้อ นางฟ้า นางรม หูหนู ขอนขาว และชนิดอื่นๆ อีกมากมาย นอกจากนี้การเพาะเห็ดไม่มีวิธีที่สลับซับซ้อน และมีความต้องการ ใช้น้ำน้อยกว่าพืชผัก ผลตอบแทนค่อนข้างสูงคุ้มค่าการลงทุน นำมาเป็นอาชีพหลักและอาชีพเสริมได้

ในการเพาะเห็ดและทำให้เห็ดออกดอก ส่วนมากจะใช้ถุงพลาสติกที่ทนร้อน วัสดุที่ใช้ในการเพาะขึ้นอยู่กับท้องที่ว่ามีวัสดุประเภทใด ไม่ว่าจะเป็นฟางข้าว ผักตบชวา ชังข้าวโพด แต่ที่นิยมมากที่สุดคือ ขี้เลื่อยไม้ยางพารา เนื่องจากหาได้ในปริมาณมากกว่าหลาย ๆ ชนิด และมีคุณสมบัติในการย่อยสลายตัวเร็ว เห็ดสามารถนำไปใช้ในการเจริญเติบโตได้ดี นอกจากนี้การเพาะเห็ดในเชิงเศรษฐกิจยังต้องเสริมด้วยอาหารเสริมอีกหลายชนิด เช่น รำ ข้าวโพดป่น กากถั่วป่น ฯลฯ

วัสดุอุปกรณ์

- (1) ถุงพลาสติกทนร้อนขนาด 7x11 นิ้ว หรือ 7x13 นิ้ว หรือ 9x12 นิ้ว
- (2) ขี้เลื่อยไม้ยางพาราหรือฟางสับ
- (3) อาหารเสริม ได้แก่ รำละเอียด ข้าวโพดป่น กากถั่วเหลือง น้ำตาล แป้งข้าวเหนียว หรือแป้งข้าวเจ้า

- (4) คอขวดพลาสติก
- (5) ดีเกลือ
- (6) ยิปซัม ปูนขาว
- (7) หม้อนึ่งฆ่าเชื้อ

สูตรการทำก้อนเชื้อเห็ด มีความแตกต่างกันแต่ละท้องถิ่น ที่สามารถจัดหาวัสดุได้ง่ายแล้วนำมาผสมคลุกเคล้ากับอาหารเสริมชนิดต่างๆ สูตรที่แนะนำได้ผ่านการทดลองแล้วได้ผลระดับที่น่าพอใจ ดังนี้

สูตรที่ 1 ใช้ได้กับเห็ดถุงทั่วไป

- ขี้เลื่อยไม้ยางพาราแห้ง	100	กิโลกรัม
- รำละเอียด	5 - 7	กิโลกรัม
- ดีเกลือ	0.2	กิโลกรัม
- ปูนขาว	1	กิโลกรัม
- น้ำตาลทราย	1 - 2	กิโลกรัม
- น้ำ	60 - 70	เปอร์เซ็นต์

สูตรที่ 2 ใช้ได้กับเห็ดถุงทั่วไป

- ขี้เลื่อยไม้ยางพาราแห้ง	100	กิโลกรัม
- รำละเอียด	5 - 7	กิโลกรัม
- ปูนขาว	1	กิโลกรัม
- ยิปซัม	2	กิโลกรัม
- ดีเกลือ	0.2	กิโลกรัม
- ความชื้น	60 - 65	เปอร์เซ็นต์

การทำให้เกิดดอก

หลังจากเชื้อเดินเต็มท่อนไม้ให้นำท่อนเชื้อไปแช่น้ำทิ้งไว้ 24-48 ชั่วโมง ถ้าแช่ใน น้ำเย็นอุณหภูมิ 15-18°C จะกระตุ้นให้เกิดดอกเร็วขึ้น โดยหาวัสดุที่หนัก ๆ มาทับน้ำให้จมน้ำไว้เพื่อให้ท่อนไม้ดูดซึมน้ำได้เต็มที่ จากนั้นใช้ค้อนตีแรง ๆ ที่ปลายทั้งสองด้านของท่อนไม้เพื่อกระตุ้นให้น้ำเยื่อของไม้ขยายตัว และอากาศเข้าไปในเนื้อไม้ได้ จากนั้นจึงนำไปวางในโรงเรือนแบบเผาข้าวหลาม หากเป็นเห็ดอบ เห็ดขอนขาว ให้เปิดดอกในโรงเรือนที่ร้อนขึ้น สำหรับเห็ดหูหนู ให้เปิดดอก

ในโรงเรือนที่เย็นขึ้น คลุมด้วยผ้าพลาสติกหรือกระสอบปุ๋ย รดน้ำทุกวันๆ ละ 2-3 ครั้ง ตอนเช้า บ่าย และเย็น ประมาณ 7-14 วัน จะเกิดตุ่มเห็ดเล็กๆ ขึ้น หลังจากนั้นประมาณ 2-5 วัน สามารถเก็บดอกเห็ด และเก็บผลผลิตไปได้เรื่อยๆ หากสังเกตเห็นว่าดอกเห็ดเล็กลงและมีจำนวนน้อย ให้ทำการบ่มเชื้อใหม่ โดยเอาไปฝังลมด้านนอกโรงเรือนไม่ต้องรดน้ำ 10-15 วัน จากนั้นนำไปแช่น้ำ ตีกระตุ่นด้วยค้อน แล้วจึงนำกลับเข้าโรงเรือนเปิดดอกใหม่ ทำเช่นนี้เรื่อยๆ จนกว่าท่อนไม้จะหมด

สูตรที่ 3 ใช้ได้กับเห็ดถุงทั่วไป

- ฟางข้าว	100	กิโลกรัม
- รำละเอียด	7	กิโลกรัม
- ปูนขาว	1	กิโลกรัม
- ดิเกลื้อ	0.2	กิโลกรัม
- ยูเรีย	0.5	กิโลกรัม
- น้ำสะอาด (ความชื้น)	60 - 70	เปอร์เซ็นต์

สูตรที่ 4

- ขี้เลื่อยไม้เบญจพรรณ	100	กิโลกรัม
- แอมโมเนียมซัลเฟต	1	กิโลกรัม
- ปูนขาว	1	กิโลกรัม
- รำละเอียด	3-5	กิโลกรัม
- น้ำตาลทราย	2	กิโลกรัม
- น้ำ	60 - 70	เปอร์เซ็นต์

ขั้นตอนและวิธีการทำก้อนเชื้อปุ๋ยหมักจากขี้เลื่อย

- (1) นำขี้เลื่อยมากองบนพื้นซีเมนต์ ตามจำนวนที่คำนวณไว้ตามสูตร หากเป็นขี้เลื่อยไม้เบญจพรรณ ต้องทำการหมักไว้ก่อน 1-2 เดือน ถ้าเป็นขี้เลื่อยไม้ยางพารา สามารถนำมาเพาะได้เลย
- (2) ผสมวัสดุปรับระดับค่าความเป็นกรด-ด่าง และอาหารเสริมตามสูตร คลุกเคล้าให้เข้ากัน
- (3) เติมน้ำลงในกองขี้เลื่อย และคลุกเคล้าให้ความชื้นกระจายได้ทั่วทุกส่วนของวัสดุผสม ปรับความชื้นให้ได้ 60-70 เปอร์เซ็นต์ สามารถทดสอบได้โดยใช้มือกำขี้เลื่อยให้แน่นไม่มีน้ำไหลออกตามง่ามมือ แบมือออกก้อนขี้เลื่อยยังจับตัวเป็นก้อนอย่างหลวมๆ แสดงว่าเป็นระดับความชื้นที่พอดี

(4) นำส่วนผสมปุ๋ยหมักที่ละเอียดบรรจุในถุงพลาสติกทนร้อนขนาด 7x13 นิ้ว หรือ 9x12 นิ้ว ให้น้ำหนักประมาณ 0.8 - 1 กิโลกรัมต่อถุง แล้วอัดให้แน่นพอสมควร รวบปากถุงสวมคอขวดพลาสติก พับปากถุงลงมารัดหนังยางให้แน่น อุดด้วยจุกสำลีปิดทับด้วยกระดาษหรือฝาครอบพลาสติกอีกครั้ง

(5) นำถุงปุ๋ยหมักไปนึ่งฆ่าเชื้อ โดยหม้อนึ่งลูกทุ่งอุณหภูมิประมาณ 80-100 °C นานประมาณ 2 - 6 ชั่วโมง นับจากอุณหภูมิน้ำเดือดแล้วปล่อยให้เย็น

(6) นำถุงปุ๋ยหมักที่ละเอียดมาใส่เชื้อที่ทำจากเมล็ดข้าวฟ่างงูละ 15 - 20 เมล็ด ระหว่างใส่หัวเชื้อต้องระมัดระวัง ควรทำในห้องที่สะอาด ลมไม่โกรก เพื่อป้องกันการปนเปื้อนจากเชื้อจุลินทรีย์อื่นๆ

(7) นำก้อนเชื้อปุ๋ยหมักไปเข้าห้องบ่มเชื้อ บ่มในห้องที่อุณหภูมิห้องปกติ อากาศถ่ายเทได้สะดวก ลมไม่โกรก รोजनกระทั่งเส้นใยเดินเต็มถุงก้อนเชื้อ โดยทั่วไปเห็ดนางฟ้า เห็ดนางรม เห็ดหูหนู เห็ดขอนขาว และเห็ดบด ใช้เวลาบ่มประมาณ 25-35 วัน จึงนำก้อนเชื้อปุ๋ยหมักไปเปิดดอกต่อไป

การเพาะเห็ดฟางในตะกร้า

การเพาะเห็ดฟางในตะกร้าสูตรนี้พัฒนาขึ้นมาเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการเพาะเห็ดฟาง ในตะกร้าให้ได้ดอกเห็ดที่มีน้ำหนักมากขึ้น คุณภาพและรสชาติดีขึ้น วัสดุเพาะและอาหารเสริม นำมาจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในท้องถิ่น

วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเพาะเห็ดฟางในตะกร้า การเพาะเห็ดฟางในตะกร้าต้องใช้วัสดุอุปกรณ์ ดังนี้

(1) ตะกร้าพลาสติก ตะกร้าทรงกลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 18 นิ้ว สูงประมาณ 11 นิ้ว มีตาห่าง 1 นิ้ว มีจำนวนช่องเป็นแถวจากล่างขึ้นบน 7 ช่อง กันตะกร้าไม้ทาบช่วยให้ระบายน้ำได้ดีและเห็ดสามารถออกดอกมาได้ตามตาของตะกร้าทุกด้านรวมทั้งทางด้านล่าง

(2) วัสดุเพาะ ที่นิยมได้แก่ ฟางข้าว เปลือกถั่วเหลือง ชานอ้อย กากเปลือกมันสำปะหลัง ก่อนวัสดุที่ผ่านการเพาะเห็ดถุงมาแล้วไม่มีเชื้อราอื่นปนเปื้อน และศัตรูเห็ดทำลาย

(3) อาหารเสริม เป็นวัสดุที่ช่วยให้เชื้อเห็ดฟางช่วงแรกที่ใส่ลงวัสดุเพาะเจริญได้ดี ก่อนที่เชื้อเห็ดฟางจะเจริญลงในวัสดุเพาะ อาหารเสริมต้องเป็นวัสดุที่ย่อยได้ง่าย เก็บความชื้นได้ดี เป็นแหล่งอาหารและพลังงานของเชื้อเห็ดฟาง อาหารเสริมที่หาได้ง่ายและให้ผลผลิตสูงเช่น

- ผักตบชวาสดหั่นเป็นชิ้นเล็ก ๆ หั่นเฉียงแบบปากฉลาม ขนาด 1-2 เซนติเมตร ใช้ได้ทั้งต้น ใบ และราก จะใช้ผักตบชวาแห้งก็ได้

- ใส่นุ่น ก่อนนำมาใช้ให้ชุบน้ำพอหมาด ๆ

- ต้นกล้วย หั่นเป็นชิ้นเล็ก ๆ

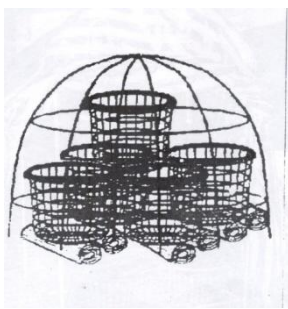
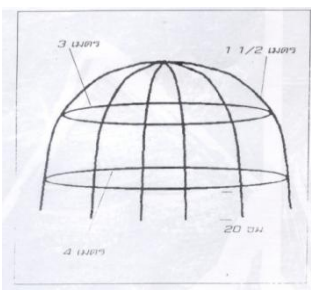
นอกจากนี้อาจใช้แ่งสาเลี รำละเอียด หรืออาหารเสริมสำเร็จรูปที่มีขายในท้องตลาด อย่างใดอย่างหนึ่ง นำมาคลุกเชื้อเห็ดฟางก่อนเพาะก็ได้

(4) เชื้อเห็ดฟางที่ดี ถ้าเป็นแบบหัวเชื้อถุง (Spawn) 1 ถุง ใช้เพาะได้ 3 ตะกร้า หรือเชื้อถุง (อีแบะ) 1 ถุง ใช้เพาะได้ 1 ตะกร้า

(5) พลาสติกคลุมวัสดุเพาะเพาะเห็ดฟางในตะกร้า ใช้พลาสติกชนิดใสหรือสีก็ได้ ใช้พลาสติกแผ่นขนาดกว้าง 4x4 เมตร หรือใช้ถุงปุ๋ยเย็บติดต่อกันเป็นผืนใหญ่ก็ได้ หรือใช้พลาสติกใสผืนใหญ่ขนาดยาว 4 เมตร ซึ่งมีขายในท้องตลาด

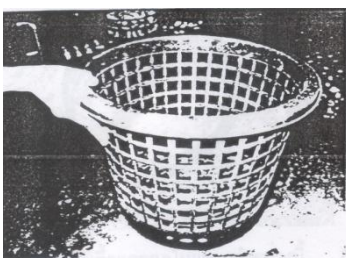
(6) วัสดุอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติการเพาะ เช่น บัวรดน้ำชนิดฝอยละเอียด เกรียงไม้ (สำหรับอัดวัสดุเพาะเห็ด) ไม้ทุบก้อนเชื้อเห็ด มีด ไม้ไผ่ แฉกจาก แฉกแพก หรือ แฉกหญ้าคา หรือกระสอบป่าน ใช้พรางแสงแดด และป้องกันลมได้

(7) โครงไม้ไผ่ทรงส้อมไก่ (กระโจมไม้ไผ่) จัดทำเพื่อใช้ครอบตะกร้าก่อนใช้พลาสติกคลุมปกติใช้ไม้ไผ่สด ถ้าไม้ไผ่เก่าจะมีปัญหาเชื้อราเข้าไปเจริญบนวัสดุเพาะเห็ดฟางเสียหายได้ หากใช้ไม้เก่าต้องทาทดด้วยน้ำมันเครื่องใช้แล้วให้ชุ่ม เมื่อใช้โครงไม้ไผ่จนเก่าต้องนำไปตากแดด 2 วัน แล้วทาทดด้วยน้ำมันเครื่องที่ใช้แล้วให้ทั่วจะช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวได้ โครงไม้ไผ่นี้ใช้ไม้ไผ่สดขนาดหนา 1 ซม. กว้าง 2 - 3 ซม. ยาว 3 เมตร จำนวน 3 อัน ดัดไม่ให้โค้งทรงส้อมให้ฐานกว้าง 1 เมตร นำไม้โค้งทั้งสามอันมาวางซ้อนกันและมัดส่วนโค้งส่วนที่สูงด้วยลวด จัดปลายไม้ที่ฐานทรงส้อมให้มีระยะห่างเท่าๆ กัน จะได้โครงส้อม 6 ขา หรือใช้ไม้ไผ่ กว้าง 2 ซม. หนา 1 ซม. ยาว 4 เมตร โค้งเป็นวงกลม มัดด้วยลวด จนแน่น จะได้ไม้คร่าววงกลมขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1 เมตร นำไปสวมจากขาด้านล่างของโครงไม้ทั้ง 6 ขา สูงจากพื้นประมาณ 15 ซม. มัดด้วยลวดที่จุดสัมผัสของโครงไม้กับคร่าวให้แน่น

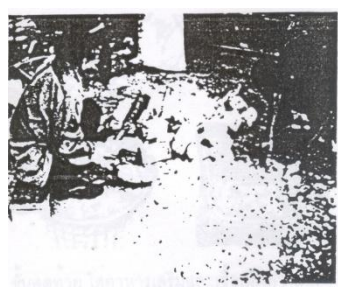

การใช้โครงไม้ไผ่ทรงส้อมไก่ครอบตะกร้าเพาะเห็ดฟางที่วางบนพื้น 4 ใบ และอีกใบหนึ่งวางกึ่งกลางตะกร้า ชั้นล่างทั้ง 4 ใบนั้น มีหยาวกกล้วยวางรองพื้นของตะกร้าทุกใบ

ขั้นตอนการเพาะเห็ดฟางในตะกร้า

(1) ตะกร้าพลาสติก

(2) เตรียมวัสดุเพาะจากก้อนเชื้อเห็ดเก่า

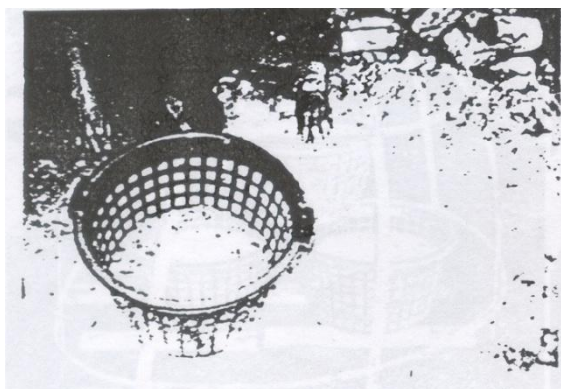

(3) เตรียมอาหารเสริมจากผักตบชวา

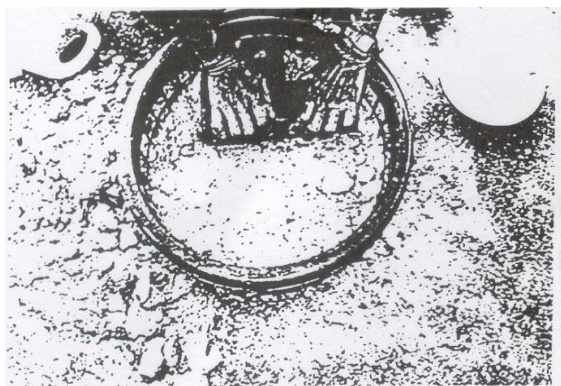
(4) ใส่ไข่เลื้อยสูงจากกันตะกร้า

(5) โรยผักตบชวาเป็นอาหารเสริมรอบ ๆ ตะกร้า

(6) ใส่เชื้อเห็ดฟางที่เคล้าแบ่งสาลิบนอาหารเสริม

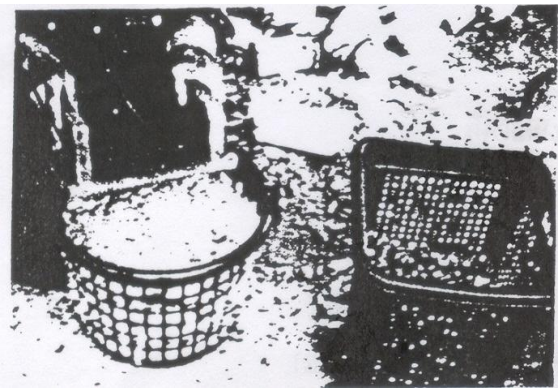
(7) ใส่ไข่เลื้อยทับเชื้อและกดให้แน่น ทำอย่างนี้ทั้ง 2 ชั้น

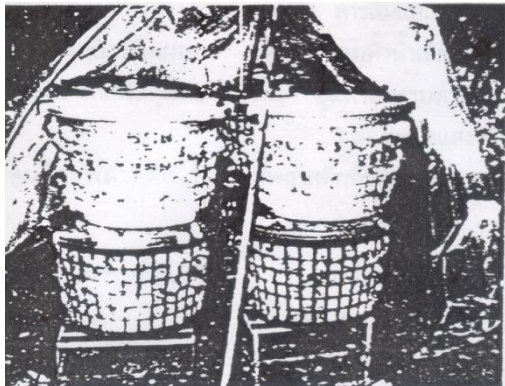
(8) ชั้นสุดท้าย ใส่อาหารเสริมและเชื้อเห็ดเต็มผิวหน้า

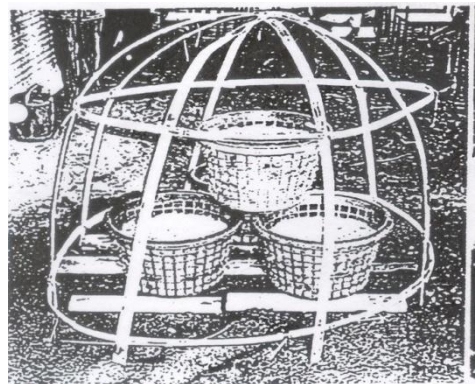
(9) ใส่ซี่เลื่อยหนา 1 นิ้วปิดหน้า

(10) รดน้ำก่อนบ่มเส้นใย

(11) ยกตะกร้าซ้อนกันเป็นชั้น ปักไม้ไผ่เป็นรูปโค้งรอบตะกร้า หรือใช้ส้อมไม้ครอบ แล้วคลุมพลาสติกให้มิด

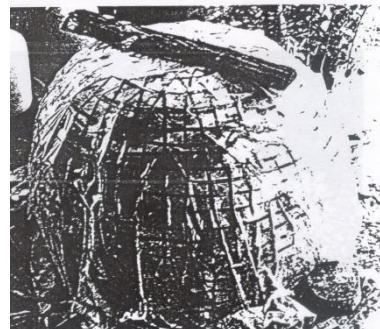

(12) เท่านั้นก็ได้เห็นฟางในตะกร้า

กระโจมแบบต่าง ๆ สำหรับเพาะเห็ดฟางในตะกร้า

กระโจมแบบถุงดำแขวน

กระโจมแบบสุมไม้ไผ่

ตารางการดูแลรักษาการเพาะเห็ดฟางในตะกร้า

ลำดับที่	ระยะเวลา	วิธีการปฏิบัติ	ข้อควรระวัง
1	วันที่ 1 - 4	- ดูแลรักษาความชื้นในกระโจมหรือโรงเรือนให้อยู่ในระดับมากกว่า 80 เปอร์เซ็นต์ - รักษาอุณหภูมิภายในกระโจมหรือโรงเรือนให้อยู่ในระดับ 37-40 องศาเซลเซียส - ป้องกันมด ปลวก และสัตว์เลื้อย เช่น สุนัข แมว หนู	- ระวังพลาสติกที่คลุมกระโจมหรือคลุมโรงเรือนฉีกขาดหรือมีเหตุให้พลาสติกเปิดออกจะทำให้ความชื้นสัมพัทธ์ภายในนั้นลดลง - ต้องไม่เปิดกระโจมหรือโรงเรือนบ่อยครั้ง - ระวังศัตรูเห็ดฟาง เช่น มด ปลวก - ระวังสัตว์เลื้อย เช่น แมว สุนัข หนู
2	วันที่ 4 (ตอนเย็น)	- เปิดพลาสติกออกทั้งหมด ทิ้งไว้ประมาณ 2 ชั่วโมง เพื่อให้เส้นใยเห็ดได้รับออกซิเจนอย่างเพียงพอ - รดน้ำด้วยบัวชนิดฝอยเพื่อตัดเส้นใยและในกรณีที่มีวัสดุเพาะแห้ง - คลุมด้วยพลาสติกไว้อย่างเดิม	- ไม่ควรให้เส้นใยเห็ดฟางถูกแสงแดดมาก - ห้ามใช้น้ำที่มีสารคลอรีน สารส้มและเกลือโดยเด็ดขาด รวมทั้งน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมด้วย - ต้องพรางแสงหรือใช้พลาสติกทึบแสงคลุม
3	วันที่ 5 - 8	- รดน้ำรอบ ๆ กระโจมหรือโรงเรือนให้ชุ่มชื้นอยู่เสมอ - รักษาอุณหภูมิให้อยู่ระหว่าง 28-32 องศาเซลเซียส หากอุณหภูมิสูงกว่านี้ต้องแก้ปัญหาโดยการเปิดช่องลมระบายอากาศ	- ต้องรักษาความชื้นอย่างสม่ำเสมอ - ต้องตรวจสอบอุณหภูมิอยู่เสมอ โดยเฉพาะตอนบ่าย - ถ้าอากาศภายในกระโจมหรือโรงเรือนร้อนจัดต้องระบายอากาศ - อย่าเปิดพลาสติกบ่อยครั้ง จะทำให้ดอกเห็ดฝ่อ
4	วันที่ 9 - 15	- เห็ดฟางจะเริ่มออกดอก ควรเก็บในเวลาเช้า - เลือกเก็บเฉพาะดอกที่ได้ขนาด - เก็บประมาณ 2-6 ครั้ง ผลผลิตเฉลี่ยประมาณ (ขึ้นอยู่กับวัสดุเพาะ)	- เก็บดอกเห็ดฟางด้วยความระมัดระวังอย่าให้กระทบกระเทือนมากนัก - เก็บด้วยความรวดเร็ว - เก็บเฉพาะดอกเห็ดที่ได้ขนาด - เก็บเสร็จแล้วคลุมพลาสติกไว้ตามเดิม

การเพาะเห็ดในขอนไม้

อุปกรณ์

- 1) เชื้อเห็ด (ขอนขาว หูหนู เห็ดบด)
- 2) ไม้ที่นิยมใช้เพาะเห็ด ได้แก่ ไม้จิก ไม้รัง ไม้มะม่วง เห็ดจะออกดอกได้ดี

วิธีทำ

- 1) ตัดไม้จากต้นไม้สด ๆ หากตัดทิ้งไว้ไม่ควรเกิน 5 วัน
- 2) ตัดเป็นท่อน ความยาวท่อนละ 1 เมตร
- 3) เจาะรูด้วยสิ่ว (ทำด้วยเหล็กแปบ ตัดปากเฉียง แล้วลับให้คม) หรือใช้สว่าน 4 หุน เจาะลึก 2 - 3 เซนติเมตร แต่รูห่างกัน 15 เซนติเมตร
- 4) ใส่เชื้อเห็ดลงไปประมาณครึ่งของรูที่เจาะ
- 5) ปิดรูด้วยลิ่มไม้ จุกไม้ที่เป็นไม้ชนิดเดียวกันกับขอน
- 6) นำท่อนไม้พักเก็บไว้ในที่ร่ม ปล่อยให้แห้ง 2 เดือน
- 7) ครบ 2 เดือน นำท่อนไม้ตากแดด 7 วันครบ 7 วัน นำมาแช่น้ำ 1 คืน
- 8) นำเข้าโรงเปิดดอก โดยวางพิงราว ให้ท่อนไม้เอียงประมาณ 70 องศา
- 9) เห็ดจะทยอยออกดอกมาเรื่อย ๆ และเก็บได้นานจนจนผล
- 10) ในฤดูที่มีเห็ดออกดอกตามธรรมชาติ เห็ดในขอนจะออกดอกดีมาก

การเพาะเห็ดขอนขาว เห็ดบด (เพาะใส่ท่อนไม้)

วัสดุอุปกรณ์

1. ท่อนไม้สดตัดมาใหม่ๆ (ความยาวพอที่จะยกได้)
2. ขี้เณรไม้ ขี้เณรเหล็ก เหล็กเจาะประมาณ 6 หุน ยาว 20 เซนติเมตร สว่าน 6 หุน มีด
3. เชื้อเห็ดที่กำลังเดินเต็มถุง

ขั้นตอนการเพาะ

1. นำสว่านมาเจาะรูท่อนไม้ (สว่านขนาด 6 หุน) ลึกประมาณ 1 ซ้อมือ เป็นแถวห่างกัน ประมาณ 1 คืบ ต่อ 1 รู ไม้แต่ละท่อนอาจจะไม่เท่ากันบางท่อนเจาะ 3 - 4 แถว แล้วแต่ขนาดของไม้ ควรเป็นแถวสลับฟันปลา
2. แกะเห็ดออกจากถุง แล้วหยิบใส่รูที่เจาะไว้ให้เต็มรู แล้วกดให้แน่น ปิดด้วยฝาไม้ที่เจาะออกแล้วหรือกิ่งไม้อุดแทนก็ได้

การบ่มเห็ด

เมื่อใส่เชื้อเห็ดที่ท่อนไม้เรียบร้อยแล้ว ควรเก็บบ่มไว้ในที่ร่มถ้ามีผ้าคลุมก็จะได้ ไม่ควรตากแดดหรือตากลม บ่มไว้ประมาณ 20 วัน ถ้าอากาศแห้งควรรดน้ำบ้างประมาณสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ถ้าจะให้ดีควรทำโรงเพาะเห็ดไว้เฉพาะ และเมื่อบ่มเห็ดครบกำหนดแล้วควรกระตุ้นให้เกิดเห็ดเร็วขึ้นโดยนำท่อนไม้มาตากแดดให้แห้งประมาณ 10 - 20 วัน แล้วนำไปแช่น้ำประมาณ 2 - 3 วัน หาวัสดุที่หนักทับให้จมน้ำเพื่อกำจัดแมลง ปลวก ตัวง และแมลงจำพวกอื่นๆ อีก

การดูแล

หลังจากนำท่อนไม้ที่เพาะเห็ดเก็บเข้าโรงเรือนแล้วให้รดน้ำให้ชุ่มแล้วปิดโรงเรือนให้มิดชิด เพื่อให้อากาศร้อนอบอ้าวประมาณ 3 - 4 วัน จากนั้นจะเห็นดอกเห็ดขึ้นตามท่อนไม้ ชุดแรกจะออกดอกใหญ่ (ดอกอาจจะไม่มีมากนักในช่วงแรกๆ)

หมายเหตุ : ถ้าเห็ดออกดอกในชุดแรกแล้ว ทิ้งท่อนไม้ไว้ให้แห้งก่อน 10 - 20 วัน จึงนำไปแช่น้ำประมาณ 1 วัน จากนั้นก็เก็บเข้าโรงเรือน 3 - 4 วัน แล้วจะเห็นออกดอกและชุดต่อไป ก็ทำเช่นเดียวกัน (นำท่อนไม้เก่ามารดน้ำแทนก็ได้)

การเพาะเห็ดในขอนไม้

เห็ดหูหนู เห็ดบด เห็ดขอนขาว จัดเป็นเห็ดที่มีคุณสมบัติพิเศษ คือสามารถย่อยสลายพวกเซลลูโลสในท่อนไม้ ดังนั้นจึงได้มีการศึกษาทดลองการเพาะเห็ดขอนมา การเพาะเห็ดในขอนไม้ นับว่าเป็นการเพาะที่มีขั้นตอนที่ง่ายกว่าการเพาะเห็ดในถุงพลาสติก เพราะไม่ต้องมีการบ่มฆ่าเชื้อท่อนไม้ ผลผลิตที่ได้สูงพอสมควร

(1) การเลือกไม้ที่จะนำไปเพาะ

เห็ดหูหนู เห็ดบด เห็ดขอนขาว สามารถที่จะเจริญเติบโตได้ในไม้หลายชนิด ไม่ว่าจะเป็นไม้เนื้ออ่อนหรือไม้เนื้อแข็ง ในไม้เนื้อแข็งจะต้องใช้ระยะเวลาบ่มที่ยาวนานกว่า แต่โดยทั่วไปนิยมเพาะในไม้เนื้ออ่อน เพราะไม้เนื้ออ่อนจะเจาะรูง่าย และเชื้อสามารถที่จะเจริญเติบโตเข้าไปได้ง่ายกว่า ตัวอย่างเช่น ไม้ขนุน ไม้ซุง ไม้แค ไม้มะม่วง ไม้ยางพารา ไม้จามจุรี ไม้ขนุน ไม้สะเดา ไม้ทองหลาง ไม้ทองกวาว ไม้ไทรใบใหญ่ และไม้มะกอกป่า เป็นต้น

การที่เห็ดในท่อนไม้จะให้ผลผลิตสูงหรือต่ำขึ้นอยู่กับไม้ที่จะนำมาเพาะ ลักษณะของไม้มีผลต่อการเจริญเติบโตของเห็ด ดังนั้นก่อนที่จะลงมือเพาะเห็ด ควรศึกษาข้อมูลดังต่อไปนี้

1. อายุของไม้ที่ใช้เพาะ การเพาะเห็ดในไม้ที่อายุน้อยจะให้ผลผลิตเร็วกว่าไม้ที่อายุมาก แต่ไม้ที่มีอายุมากระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บผลผลิตจะได้ยาวนานกว่าไม้ที่มีอายุน้อย อายุของไม้ที่จะนำมาเพาะเห็ดควรอยู่ระหว่าง 3-5 ปี

2. ในการนำไม้มาเพาะเห็ดควรเป็นไม้ที่ตัดมาใหม่ๆ ยังมีความสดอยู่ ควรมีเปลือกที่หนา ไม่มียางที่เป็นอันตรายต่อเห็ด แต่ถ้าเป็นไม้ที่มียางมาก เช่น ไม้ขนุน ไม้ยางพารา ไม้ไทร ฯลฯ ควรตัดทิ้งไว้ประมาณ 1 สัปดาห์ เพื่อให้ยางแห้ง หรือเหลืออยู่น้อยจนไม่เป็นอันตรายต่อการเจริญเติบโตของเส้นใยเห็ด และการตัดไม้ไม่ควรให้เปลือกชำรุดเปลือกชำรุดควรใช้ปูนกินหมากทาเพื่อฆ่าเชื้อโรค

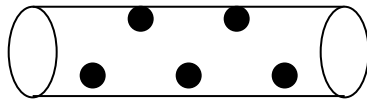
3. หากเลือกได้ไม้ที่ตัดมาเพาะเห็ดหูหนูควรตัดในฤดูใบไม้ผลิ เพราะเป็นช่วงที่ต้นไม้มีการสะสมอาหารมากซึ่งหากนำมาเพาะเห็ดแล้วจะทำให้เชื้อเห็ดเจริญเติบโตได้อย่างรวดเร็วและให้ผลผลิตสูง

(2) การเตรียมท่อนไม้สำหรับการเพาะเห็ด ควรปฏิบัติดังนี้

1. ขนาดของไม้ ควรเป็นไม้ที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 10 - 20 ซม.
2. ความยาวของท่อนไม้โดยทั่ว ๆ ไปนิยมตัดเป็นท่อนยาวประมาณ 1 เมตร

(3) การเจาะรูเพาะเห็ดบนท่อนไม้

โดยทั่วไปในการเจาะรูท่อนไม้สำหรับใส่เชื้อเห็ดนิยมปฏิบัติกัน 2 วิธี การใช้เหล็กตอกประเก็นหรือค้อนเจาะสำหรับเพาะเห็ดหูหนูโดยเฉพาะ และวิธีการใช้สว่านไฟฟ้าขนาดดอกสว่านที่ใช้ประมาณ 4-5 หุน ลึกประมาณ 3-5 ซม. จากการสังเกต พบว่า การใช้เหล็กตอกประเก็นหรือค้อนเจาะต้นไม้เพาะเห็ด โดยเฉพาะเชื้อเห็ดจะเจริญ ในท่อนไม้ได้รวดเร็วกว่าการใช้สว่านไฟฟ้าเจาะ การเจาะควรเจาะเป็นแถวให้รอยเจาะแต่ละแถวแต่ละรูห่างกันประมาณ 5-10 ซม. ในการเจาะควรทำเป็นแถวสลับฟันปลาเพื่อให้มีการกระจายของหัวเชื้อมากที่สุด

(4) การใส่หัวเชื้อในท่อนไม้

สำหรับหัวเชื้อที่นำมาใส่ในท่อนไม้เพาะเห็ดควรเป็นหัวเชื้อที่นำมาจาก ขี้เลื่อย ควรเป็นหัวเชื้อที่แข็งแรง ที่เจริญเติบโตเต็มขวดๆ โดยการใช้ขวดแข็งแรง และสะอาดผ่านการฆ่าเชื้อมาแล้วตีหัวเชื้อเห็ดที่เจริญเติบโตบนขี้เลื่อยในขวดให้แตกกระจายตัว ไม่จับกันเป็นก้อนพร้อมกับค่อยๆ เทหัวเชื้อขี้เลื่อยใส่ในรูบนท่อนไม้ที่เจาะไว้ใหม่ๆ จากนั้นใช้ไม้ตะเกียบหรือด้ามแท่งแก้ววนสรลงฟันทะกวนหัวเชื้อเห็ดที่ใส่ในรูบนท่อนไม้ให้แน่นพอสมควร แล้วอุดด้วยจุกไม้แล้วใช้ค้อนทุบจุกให้แน่น เพื่อป้องกันการปนเปื้อนหรือแมลงเข้าไปทำลายหัวเชื้อ หรืออาจจะใช้ขี้ผึ้งอัดทับอีกครั้งหนึ่งเพื่อป้องกันน้ำเข้าไปถูกหัวเชื้อเห็ด

(5) การพักหรือการบ่มท่อนเชื้อ

หลังจากใส่หัวเชื้อเห็ดลงในท่อนไม้เรียบร้อยแล้ว จำเป็นต้องบ่มเชื้อในท่อนไม้ให้เชื้อเห็ดเจริญเติบโตให้เต็มในท่อนไม้เสียก่อน การบ่มหรือการพักท่อนเชื้อ ให้บ่มในโรงเรือน ที่ร่มไม่มีแสงแดดที่เป็นห้องที่สะอาดสามารถป้องกันลมและฝนได้ การวางท่อนเชื้อควรใช้ไม้หรืออิฐบล็อกวางรองพื้นไม่ให้ท่อนเชื้อสัมผัสกับพื้นโดยตรงและนำท่อนไม้ที่ใส่เชื้อมาวางนอนเหมือน การวางหมอนรถไฟ ให้แต่ละท่อนห่างกันประมาณ 1 - 2 ซม. เพื่อช่วยให้อากาศถ่ายเทได้สะดวก และบริเวณท่อนเชื้อไม่ควรมีลมโกรก เพราะจะทำให้ท่อนเชื้อสูญเสียความชื้นซึ่งจะทำให้การเจริญเติบโต

ของเชื้อไม่ดีเท่าที่ควร ในสัปดาห์แรกพยายามรักษาความชื้นในท่อนไม้ไว้ให้มากที่สุด เพื่อเส้นใยจะสามารถเจริญเติบโตได้ดี แต่ไม่ใช่เป็นการให้ความชื้นเพิ่มโดยการรดน้ำ เพียงแต่เป็นการรักษาความชื้นภายในท่อนไม้ไม่ให้สูญเสียไปโดยเร็ว หลังจากบ่มเชื้อแล้วประมาณ 5 - 7 วัน ควรมีการกลับท่อนเชื้อเพื่อเป็นการเปลี่ยนตำแหน่งของท่อนเชื้อ เพราะท่อนเชื้อที่อยู่ด้านล่างจะถูกทับและรับน้ำหนักมากเกินไป ซึ่งจะทำให้เส้นใยถูกบีบตัว และการพลิกท่อนเชื้อจะทำให้เส้นใยของเห็ดเจริญเติบโตเต็มท่อนไม้ได้เร็วขึ้น โดยปกติการบ่มท่อนเชื้อจะใช้เวลาประมาณ 30 - 45 วัน เส้นใยเห็ดจะเจริญเติบโตเต็มท่อนไม้

(6) การทำให้เกิดดอก

ในการทำให้เห็ดออกดอกนั้น ต้องนำท่อนเชื้อเข้าในโรงเรือนเปิดดอกเห็ด โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. โรงเรือนเปิดดอกเห็ดจะมีลักษณะเหมือนโรงเรือนเปิดก้อนเชื้อเห็ดโดยทั่วไปขึ้นกับชนิดของเห็ดภายในโรงเรือนเปิดดอกจะมีเฉพาะราวไม้สำหรับพาดท่อนเชื้อเห็ดให้ ราวไม้แต่ละแถวห่างกันประมาณ 1.5 เมตร

2. การกระตุ้นการออกดอกของเห็ดในท่อนไม้ โดยการนำท่อนเชื้อที่มีเส้นใยเต็มเต็มแล้วไปแช่น้ำที่มีอุณหภูมิ 15 - 18 องศาเซลเซียส นาน 12 - 20 ชม. เพื่อกระตุ้นให้เส้นใยเห็ดที่หยุดพักการเจริญเติบโต และสะสมอาหารอยู่ต้นตัวขึ้นแล้วรวมตัวกันเกิดเป็นดอกเห็ดได้เร็ว ท่อนไม้ได้รับความชื้นจะทำให้เนื้อเยื่อไม้อ่อนตัวลง เส้นใยเห็ดสามารถย่อยเป็นอาหารได้เร็วยิ่งขึ้น และยังเป็นการทำลายแมลงศัตรูเห็ด เช่น แมลง ไร มด มอด เป็นต้น ซึ่งอาศัยอยู่บนกาบไม้ การแช่ท่อนไม้ศัตรูเห็ดเหล่านี้ก็จะตายหมด หลังจากแช่น้ำท่อนเชื้อแล้วให้ใช้ไม้ค้อนทุบแรง ๆ บริเวณหัวและท้ายของท่อนเชื้อ 2 - 3 ครั้ง เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เนื้อเยื่อของไม้ขยายตัว อากาศจะเข้าไปในเนื้อเยื่อไม้ได้ดีขึ้น หลังจากนั้นนำท่อนเชื้อเข้าเพาะในโรงเรือน โดยวางท่อนเชื้อพาดราวไม้คล้ายการเผาข้ามหลาม ดอกเห็ดจะเริ่มเจริญออกมา หลังจากนำท่อนเชื้อเข้าโรงเรือนแล้วประมาณ 4 - 5 วัน เมื่อดอกเห็ดเจริญเติบโตเต็มที่ก็สามารถเก็บผลผลิตได้ และสามารถเก็บผลผลิตได้เรื่อยๆ จนกว่าท่อนไม้จะผุหมด

(7) การให้น้ำ

ควรรดน้ำให้แก่ท่อนเชื้ออย่างน้อย วันละ 2 ครั้ง สำหรับในเวลากลางคืนควรปล่อยให้มีการถ่ายเทอากาศที่ดี โดยการเปิดประตูโรงเรือนเพาะท่อนเชื้อเห็ดไว้ เพื่อต้องการออกซิเจนมาช่วยในการสร้างดอกเห็ด

(8) การเก็บผลผลิต

หลังจากนำท่อนเชื้อที่มีเส้นใยเจริญเติบโตเต็มที่แล้วมาแช่น้ำและนำเข้าโรงเรือนเปิดดอก ประมาณ 1 - 2 สัปดาห์ ก็สามารถเก็บผลผลิตได้ การเก็บโดยใช้มือดึงเอาออกที่โตเต็มที่แต่ยังไม่มีสปอร์ออกให้หมด และสามารถเก็บได้เรื่อยๆ จนกว่าขอนไม้จะผุหมด ซึ่งถ้าหากปฏิบัติตามขั้นตอนอย่างถูกต้องแล้วไม้ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 10 - 15 ซม. ยาว 1 เมตร สามารถเก็บผลผลิตได้ 6 - 10 กิโลกรัม

การเพาะเห็ดฟางโดยใช้ฟางข้าว

วัสดุ/อุปกรณ์

- 1) เชื้อเห็ด
- 2) วัสดุเพาะ (ย่อยง่าย)
- 3) น้ำ
- 4) อุณหภูมิ (ประมาณ 35 องศาเซลเซียส)
- 5) อาหารเสริม
- 6) กล่องไม้สำหรับเพาะเห็ด
- 7) แผ่นพลาสติกขนาดใหญ่

วิธีทำ

- 1) นำฟางข้าวแช่น้ำ 1 คืน
- 2) นำฟางใส่กล่องเพาะ
- 3) นำอาหารเสริมวางลงบนฟางให้ทั่ว
- 4) นำเชื้อเห็ดวางลงบนอาหารเสริมให้ทั่ว แล้วทำตั้งแต่ข้อ 1 - 4 ซ้ำอีก 2 รอบ
- 5) เมื่อเสร็จขั้นที่ 3 แล้ว
- 6) นำอาหารเสริมมาวางทับชั้นที่ 3
- 7) นำเชื้อเห็ดมาวางแล้วเอาฟางมาวางทับอีกที
- 8) เอากล่องไม้ไปวางคว่ำลงกับพื้น
- 9) เอาพลาสติกคลุมทับ
- 10) นำฟางมาวางทับให้อยู่บนรอบแผ่นพลาสติก

วิธีทดสอบความชื้นของฟาง

โดยการหยิบฟางออกมาจากกอง 1 เส้น บิดดูแล้วสังเกตดังนี้

- 1) ถ้าพอน้ำซึม แสดงว่าความชื้นกำลังพอเหมาะ
- 2) ถ้ามีน้ำหยดลงมา แสดงว่าฟางแฉะเกินไป ต้องเปิดพลาสติกที่คลุมอยู่บนเห็ดออก แล้วตากลมให้แห้งลงเล็กน้อย
- 3) ถ้าไม่มีหยดน้ำ แสดงว่าฟางแห้งเกินไป ต้องเอาน้ำมาพรมลงไปเล็กน้อย

การเพาะเห็ดฟางโดยใช้เศษชี้เลี้ยงและผักตบชวา

วัสดุ/อุปกรณ์

- 1) เศษฟางแห้ง หญ้าคา นำมารวมกันแล้วทำเป็นชี้เลี้ยง
- 2) น้ำ
- 3) อุณหภูมิ
- 4) อาหารเสริม
- 5) ผักตบชวา ต้มกล้วยสับ
- 6) ตะกร้าพลาสติก
- 7) ถุงพลาสติกสีดำ
- 8) เชื้อเห็ด
- 9) ก้อนเห็ดเก่า

วิธีทำ

- 1) นำก้อนเห็ดเก่าใส่ตะกร้าพลาสติกประมาณ 3 นิ้ว
- 2) นำผักตบชวาวางไว้รอบ ๆ ตะกร้า ยกเว้นตรงกลาง
- 3) ใส่เชื้อเห็ดรอบ ๆ ตะกร้า ยกเว้นตรงกลาง เช่นเดียวกันกับผักตบชวา
- 4) นำก้อนเห็ดเก่าวางทับลงไปอีกครั้ง
- 5) ทำซ้ำ ตั้งแต่ข้อ 1 - 4 จนครบ 3 ครั้ง
- 6) พรมน้ำให้ทั่ว
- 7) นำใส่ถุงพลาสติกสีดำ รัดปากถุงให้แน่น
- 8) นำไปไว้ในที่มีด

การเพาะเห็ดขอน

ในการทำไร่นาสวนผสม เกษตรกรจะมีการปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น เพื่อสร้างความร่มรื่นให้กับพื้นที่ และมีผลพลอยได้ คือ ได้กินผล ใช้ฟืนเป็นเชื้อเพลิง ใบที่ร่วงหล่นเป็นปุ๋ย ได้ไม้เพื่อใช้สอย ก่อสร้าง และเป็นที่พักอาศัยของนก ไก่ โดยเฉพาะมะม่วงเป็นพืชยอดนิยมที่มีการปลูกในทุสวน เพื่อกินผลดิบ ผลสุก กิ่งเล็ก ๆ เป็นฟืนเผาถ่าน เมื่อมะม่วงในสวนอายุมากขึ้นเป็น 20-30 ปี ผลผลิต จะลดลงหรือหลุดโรตรมจะแห้งตาย นอกจาก จะใช้เป็นฟืนเผาถ่านเป็นเชื้อเพลิงอย่างเดียว เราสามารถนำมาเพิ่มมูลค่า โดยการทำให้ขอนไม้กลายเป็นเห็ดขอนขาว เห็ดอบ เพื่อเป็นอาหารในครัวเรือน ไม้ที่นำมาทำเห็ดขอนขาว ใช้ไม้มะม่วงได้ทุกชนิด ไม้หนุ่น ไม้เหลื่อม ไม้ร่างไทร ทำเป็นเห็ดขอนดำ หรือเห็ดอบ ถ้าดีให้ใช้ไม้แต่ ไม้ตัว ไม้จิก ไม้กระยอม

วัสดุอุปกรณ์

- (1) ขอนไม้ที่มี (ไม้สด ๆ)
- (2) ก้อนเชื้อเห็ดที่จะทำ ที่เชื้อดินเต็มถุงแล้วพร้อมเป็นดอก
- (3) เหล็กแป๊บกลวง ขนาด 6-8 หุน ยาวประมาณ 4-6 นิ้ว
- (4) ค้อนไม้สำหรับตอกเหล็ก
- (5) เหล็กกลมขนาด 3-4 หุน ยาว 1 คืบ

วิธีทำ

- (1) ตัดไม้ที่จะนำมาเพาะให้ยาวประมาณ 1 เมตร เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 2 นิ้วขึ้นไป
- (2) ใช้เหล็กกลวงตอกให้เป็นรู แต่ละรูห่างกัน 1 คืบ ทุกด้าน ถ้าเป็นท่อนใหญ่หรือต่อไม้ให้ตอกสลับกัน
- (3) การตอกครั้งแรกให้ตอกลึกแค่เปลือก เพื่อเอาเปลือกออก โดยใช้เหล็กกลมดันออก
- (4) ตอกครั้งที่ 2 ให้กินเนื้อไม้ลึกประมาณ $\frac{1}{2}$ - 1 ข้อมือ นำเชื้อเห็ดถุงที่จะเพาะ ยัดลงในรูที่ตอกแล้ว ปิดด้วยเปลือกไม้หรือไม้ที่ตอกออก ใช้ค้อนทุบให้แน่น
- (5) ทำจนหมดไม้ หรือจนพอใจ
- (6) ถ้าเชื้อเห็ดไม่หมด ให้บรรจุในถุงพลาสติกปิดปากให้สนิท เก็บไว้ในที่ร่ม ไว้ใช้ในวันถัดไป

วิธีการดูแล

- (1) นำขอนเห็ดที่อัดเชื้อแล้วมาวางกองไว้ในที่ร่ม โดยใช้ไม้หมอนรองด้านล่าง เรียงเป็นชั้น ๆ คลุมด้วยพลาสติกเปิดรดน้ำทุกสัปดาห์ ถ้าเป็นไม้แห้ง ไม้สด ไม่ต้องรดน้ำ พักไว้ 1 เดือน
- (2) เมื่อครบ 1 เดือน เปิดผ้าพลาสติกออก เพื่อให้ขอนไม้แห้ง พักไว้ 1 เดือน
- (3) เมื่อครบ 1 เดือน นำไปแช่น้ำ ครึ่งละ 7 - 10 วัน แล้วเอาขึ้นไว้ริมสระน้ำ ตากจนแห้ง แล้วเอาลงแช่น้ำอีก ทำสลับอย่างนี้จนเริ่มเห็นดอกเห็ด
- (4) นำขอนที่เริ่มเห็นดอกเห็ดไปตั้งชั้นไว้ เห็ดจะเกิดเต็มขอน จากขอนไม้กลายเป็นขอนเห็ด สามารถเก็บเป็นอาหารได้ตลอด ประมาณ 1 - 2 ปี แล้วแต่นาขอน

การเพาะเห็ดฟางแบบกองเตี้ย

เห็ดฟาง เป็นเห็ดที่คนไทยนิยมบริโภคมานาน มีรสชาติดี คุณค่าทางอาหารสูงเป็นอาหารพวกผัก แต่มีคุณค่าสูงกว่าผัก พบได้ตามธรรมชาติข้างกองฟางมีความชื้น ปัจจุบันได้นำมาเพาะเพื่อบริโภคและจำหน่ายเป็นรายได้เสริม เพาะง่าย ใช้เศษวัสดุเหลือการเกษตรมาเพาะได้ เช่น ฟางข้าว กากเปลือกถั่ว ใสนุ่น ต้นกล้วย ผักตบชวา ทลายปาล์ม กากเปลือกมันสำปะหลัง มีวิธีการเพาะหลายแบบ เช่น การเพาะแบบกองสูง การเพาะแบบกองเตี้ยประยุกต์ การเพาะในโรงเรือน การเพาะในช่อง ในที่นี้ จะแนะนำการเพาะเห็ดฟางแบบกองเตี้ย โดยใช้กากมันสำปะหลัง และใช้ตอซังฟางข้าว เพื่อเป็นทางเลือกให้นำไปเพาะเป็นอาหารในครัวเรือน หรือเพื่อเป็นอาชีพเสริมรายได้ในครัวเรือนได้

วัสดุอุปกรณ์

- (1) กากมันสำปะหลัง (กากดิน)
- (2) ไม้แบบขนาด 20x40x20 ซม., 20x50x20 ซม., 20x70x20 ซม.
- (3) ไม้โครง (ไม้ไผ่ผ่าซีกกว้าง 1 นิ้ว ยาว 1.60 เมตร)
- (4) บัวรดน้ำ
- (5) น้ำสะอาด ควรเป็นน้ำสระ ไม่เค็มจะดีที่สุด
- (6) อาหารเสริม (มูลสัตว์แห้ง รำละเอียด หรือวัสดุอื่นที่หาได้ เช่น กากใสนุ่น จอกแห้ง คายข้าว)
- (7) พลาสติกสำหรับคลุมกองเห็ด
- (8) EM/น้ำหมักชีวภาพ

(9) ปูนขาว

(10) ฟางสำหรับคลุมกอง

(11) จอบ

วิธีการเพาะ

(1) เตรียมแปลงเพาะโดยขุดตากดินยกแปลง เพื่อฆ่าเชื้อโรคตากทิ้งไว้ประมาณ 7 วัน
ย่อยดินให้ละเอียด ขนาดแปลงกว้าง 1 เมตร ยาวตามความต้องการ

(2) นำกากมัน (กากดิน) มาบรรจุในไม้แบบอัดเป็นแท่งพอแน่น จากนั้นถอดไม้แบบ
แล้วอัดแท่ง กากมันเรียงในแปลงที่เตรียมไว้ ห่างกันแต่ละแท่ง 10-15 ซม. ถ้าอากาศเย็นให้ห่างกัน
น้อย ถ้าอากาศร้อนให้ห่างกันมากขึ้น

(3) ขณะอัดแท่งกากมัน ถ้าแห้งให้รดน้ำพอชุ่ม ไม้ให้แท่งพังแตก

(4) อัดแท่งกากมัน อย่างน้อยแปลงละ 20 แท่ง เพื่อให้การควบคุมอุณหภูมิ ในแปลง
ไม่ให้เปลี่ยนแปลงมากเกินไป

(5) โรยอาหารเสริมระหว่างช่องว่างของแท่งกากมันบาง ๆ

(6) โรยเชื้อเห็ดฟางบนอาหารเสริม โดยเชื้อเห็ดฟางต้องนำมาขย่ำรวมกันก่อน อัตรา
การใช้ 1 ถุง ต่อ 2 ตารางเมตร (แล้วแต่ขนาดถุง) แล้วรดน้ำให้ชุ่มทั่วแปลง

(7) คลุมด้วยพลาสติกให้ชิดกองใช้พลาสติก 1 ผืน กลบชายพลาสติกด้วยดินให้สนิท

(8) คลุมด้วยฟางแห้ง

(9) ทิ้งไว้ประมาณ 3-4 วัน

(10) เส้นใยเห็ดจะเดินขาวฟูในกอง ให้ทำการตัดใย โดยใช้น้ำสะอาดผสม EM และ
กากน้ำตาลรดบาง ๆ พอเส้นใยขาด

(11) ขึ้นโครงโดยใช้ไม้ไผ่ปักโค้งห่างกันพอควร แล้วคลุมพลาสติกแบบเกยทับ 2 ผืน
แล้วคลุมด้วยฟาง

(12) หมั่นตรวจดูอุณหภูมิในกองเห็ด ถ้าร้อนจัดให้เปิดข้างกองตอนเช้าหรือเย็น ครั้ง
ละ 5-10 นาที แล้วปิดตามเดิม

(13) จากนั้นประมาณ 5-7 วัน ดอกเห็ดจะโต สามารถเก็บมาบริโภคและจำหน่ายได้

(14) การเก็บดอกเห็ด ควรเก็บในช่วงเช้ามืดและเก็บเมื่อเห็ดขนาดดอกตูมหัวแหลม
จะได้น้ำหนักดี แต่ถ้าจะเก็บเพื่อทำป่น ให้เก็บดอกบานมาอย่างไฟจะอวบน้ำ

(15) จะสามารถเก็บเห็ดได้ประมาณ 3-5 วัน จะหมดรุ่นจากนั้นให้เปิดกองรดน้ำ พอ
ชุ่ม ปิดไว้อีก 5-7 วัน เห็ดจะเกิดดอกให้เก็บอีก 1 รุ่น แต่ดอกเห็ดจะเกิดน้อย

(16) หลังเก็บดอกเห็ดหมด นำเศษที่เหลือไปหมักทำปุ๋ยชีวภาพต่อไป หรือนำไปใส่แปลงนา ไม้ผลแทนปุ๋ยเคมีได้ หรือถ้าเพาะในแปลงนาให้หยอดเมล็ดผัก แตง ถั่ว จะงอกงามดี

(17) ถ้าใช้ฟางเพาะ แนะนำให้ใช้ตอซังฟางข้าวจะให้ผลผลิตดีกว่าปลายฟาง โดยใช้การถอนทั้งราก แต่ฟางที่ใช้เพาะต้องแห้งสนิทไม่เคยผ่านความชื้นหรือโดนฝนมาก่อน จะเกิดเชื้อราเพาะเห็ดไม่ขึ้น โดยจะใช้ไม้แบบขนาดใหญ่ขึ้น ลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมคางหมู ขนาดฐานกว้าง 35-40 ซม. กว้าง 25-30 ซม. สูง 35-40 ซม. มีความยาว 1-1.5 เมตร ขั้นตอนการเพาะ

(17.1) แฉ่ฟางให้ชุ่มประมาณ 1 ซม.

(17.2) นำมากองใส่ไม้แบบในแปลงที่ขุดเตรียมไว้ โดยวางด้านโคลนฟางออกด้านนอกสูง 3-4 นิ้ว จากนั้นโรยอาหารเสริมรอบขอบไม้แบบบนฟางหน้ากว้าง 2 นิ้ว โรยเชื้อเห็ด ที่ขยำไว้แล้วบาง ๆ แล้ววางฟางทำชั้นต่อไปเหมือนชั้นที่ 1 ทำ 3-4 ชั้น ชั้นสุดท้ายโรยอาหารเสริมและเชื้อเห็ดให้เต็มหลังกอง

(17.3) ปิดด้านบนด้วยฟางชุ่มหนา 1-2 นิ้ว ย้ายไม้แบบไปทำกองต่อไปห่างจากกองเดิม 10-15 ซม. จนเต็มแปลง ควรทำอย่างน้อย 10 กองต่อแปลง เพื่อให้อุณหภูมิพอเหมาะ

(17.4) คลุมด้วยพลาสติก คลุมด้วยฟางแห้งตรวจดูความชื้นในกอง ถ้าแห้งมากให้รดน้ำบนดินรอบแปลง 8-10 วัน จะสามารถเก็บดอกเห็ดได้ การเพาะด้วยฟางไม่ต้องตัดเส้นใบและทำโครงไม้ไผ่

(17.5) หลังจากเก็บเห็ดหมด ฟางกองเห็ดสามารถนำไปกองทำปุ๋ยหมักใช้บำรุงดินต่อไปหรือนำไปเป็นวัสดุเพาะเห็ดในถุงพลาสติกต่อไป

ภาคใต้

ศูนย์ปราชญ์ชาวบ้านปายามูม้ง ตั้งอยู่เลขที่ 111/1 หมู่ 3 บ้านปายามูม้ง ตำบลปายามูม้ง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

การเพาะเห็ดขอนไม้

วัสดุอุปกรณ์

- 1) เห็ดขอนขาว หรือเห็ดหูหนูบด
- 2) ไม้ที่นิยมใช้เพาะเห็ด ได้แก่ ไม้จิก ไม้รัง ไม้มะม่วง เห็ดจะออกดอกได้ดีมาก

วิธีการ

- 1) ตัดไม้จากต้นไม้สดๆ หากตัดทิ้งไว้ ไม่ควรเกิน 10 คืน
- 2) ตัดเป็นท่อน ความยาวท่อนละ 1 เมตร
- 3) เจาะรูด้วยสว่าน 4 หุน เจาะลึก 2 - 3 เซนติเมตร แต่ละแถวห่างกัน 10 เซนติเมตร แต่ละรูในแถว ห่างกัน 5 เซนติเมตร
- 4) ใส่เชื้อเห็ดลงไปประมาณครึ่งของรูที่เจาะ
- 5) ปิดรูด้วยขี้ผึ้งเหลือง (เอาขี้ผึ้งลนไฟให้อ่อนก่อน)
- 6) นำท่อนไม้พักเก็บไว้ในที่ร่ม ปล่อยให้แห้ง 2 เดือน
- 7) ครบ 2 เดือน นำท่อนไม้ไปแช่น้ำ 1 คืน
- 8) เอาจอบหรือค้อนเคาะหัวท้ายท่อนไม้ เป็นการกระตุ้น
- 9) นำเข้าโรงเปิดดอก โดยวางฟิงราว ให้ท่อนไม้เอียงประมาณ 70 องศา
- 10) เห็ดจะทยอยออกดอกมาเรื่อยๆ และเก็บได้นานจนขอนไม้ผุ ประมาณ 2 - 3 ปี
- 11) ถ้าให้ดี ควรมีโรงเรือนที่มุงด้วยผ้าพลาสติก และมีซาเลนคลุมด้านบน แล้วรดน้ำให้ขอนไม้มีความชื้น วันละ 1 - 2 ครั้ง
- 12) ในฤดูที่มีเห็ดออกดอกตามธรรมชาติ เห็ดในขอนจะออกดอกดีมาก

วิธีใช้

นำเห็ดมาเป็นส่วนประกอบในการปรุงอาหารรับประทาน

ประโยชน์

ได้เห็ดที่มีคุณภาพปลอดภัยรับประทาน

การเพาะเห็ดในถุงพลาสติก

อุปกรณ์ในการเพาะเห็ด

- 1. ถุงพลาสติกพับข้างทนความร้อน ขนาด 7x12 หรือ 6 - 1/2x13 นิ้ว
- 2. คอพลาสติกสำเร็จรูป ฝาจุกประหยัดสำลี และสำลี
- 3. ยางรัด, แอลกอฮอล์ฆ่าเชื้อ และตะเกียงแอลกอฮอล์
- 4. หัวเชื้อในเมล็ดข้าวฟ่าง
- 5. โรงเรือนชั้นบ่อก้อนเชื้อ และโรงเปิดดอก
- 6. อุปกรณ์รดน้ำ, หัวพ่นฝอย, บัวรดน้ำ, สายยาง
- 7. พลั่ว, เครื่องชั่งน้ำหนัก และหม้อนึ่งไม่อัดความดัน

สูตรการเพาะเห็ด		
1. ชี้เลื่อยไม้ยางพารา	100	กิโลกรัม
2. รำ	6	กิโลกรัม
3. ปูนขาว	1	กิโลกรัม
4. แป้งข้าวเหนียว	5	ขีด
5. ภูไมท์ซัลเฟต	5	ขีด
6. ดิเกลียว	2	ขีด
7. ยิปซั่ม	2	ขีด
8. น้ำ	60 - 70	ลิตร

วิธีการทำก้อนขี้เลื่อย

1. ผสมขี้เลื่อย, รำ, ปูนขาว, แป้งข้าวเหนียว, ภูไมท์, ยิปซัม ผสมคลุกเคล้าเข้าด้วยกัน นำดีเกลือละลายน้ำแล้วผสมกับขี้เลื่อยให้ทั่ว เติมน้ำลงไปให้เป็นฝอย คลุกเคล้าให้เข้ากันดี ตรวจสอบให้มีความชื้นประมาณ 60 - 70 เปอร์เซ็นต์ โดยการบีบขี้เลื่อยให้แน่นแล้วคลายมือออก ขี้เลื่อยควรจับตัวกันอยู่ได้ แต่ไม่ชื้นจนมีน้ำไหลออกมา และไม่แห้งจนขี้เลื่อยแตกร่วนเมื่อคลายมือ
2. บรรจุขี้เลื่อยในถุงพลาสติกประมาณ 900 กรัมต่อถุง แล้วอัดให้แน่นพอประมาณ รวบปากถุง ใส่คอขวดพลาสติกตึงปากถุงพบลง แล้วปิดด้วยฝาจุกประหยัดสำลี
3. นำถุงอาหารซึ่งเตรียมเรียบร้อยแล้ว ไปเรียงในหม้อหนึ่งหรือถังหนึ่ง ไม่อัดความดันเป็นเวลา 2.5 - 3 ชม. โดยนับเวลาจากน้ำเริ่มเดือดและมีไอน้ำพุ่งออกมาจากถังหนึ่งที่เจาะรูไว้ ครอบตามเวลาเปิดฝาแล้วทิ้งไว้ให้ก้อนเย็น (ขณะนี้ไฟต้องสม่ำเสมอ โดยมีอุณหภูมิประมาณ 90 -100°C)
4. การหยอดหัวเชื้อ (ก่อนจะนำมาใช้ 1 คื่นควรเขย่าให้เม็ดข้าวฟ่างกระจายออก) ล้างมือด้วยแอลกอฮอล์ฆ่าเชื้อ แล้วดึงจุกออก รนปากขวดหัวเชื้อที่เปลวไฟเพื่อฆ่าเชื้อโรค เทหัวเชื้อลงในถุงอาหารประมาณถุงละ 20 - 30 เมล็ด ปิดที่ครอบคอขวดไว้ตามเดิม การหยอดหัวเชื้อต้องทำในที่สะอาดและไม่มีลมพัดผ่าน
5. การบ่มก้อนเชื้อ ให้นำก้อนเห็ดวางบนชั้นในแนวตั้ง หรือถ้าสะดวกจะวางในแนวนอนก็ได้ จนเส้นใยเดินเต็มถุงใช้เวลาประมาณ 4 - 6 สัปดาห์
6. การเปิดดอก ดึงฝาครอบคอขวดออกแล้วนำก้อนเห็ดซึ่งมีเส้นใยเจริญเต็มถุงไปวางในโรงเรือนสำหรับเปิดดอกโดยวางซ้อนกัน รดน้ำวันละ 3 ครั้ง โดยรดบริเวณด้านบนก้อนเห็ด โดยให้ละอองน้ำถูกดอกเห็ดเพียงเล็กน้อย และระวังน้ำเข้าไปข้างสนก้อนเห็ดอาจทำให้ก้อนเน่าได้ การรดน้ำควรรดบริเวณพื้นและรอบๆ โรงเรือนเพื่อเพิ่มความชื้นให้กับก้อนเห็ด
7. การเก็บดอกเห็ดควรเก็บในช่วงเช้ามีดเพราะเป็นช่วงที่เห็ดโตเต็มที่ โดยการดึงข้อเห็ดออกมาตรงๆ ถ้ารากเห็ดขาดจะต้องเขี่ยรากออกมาให้หมดเพื่อป้องกันก้อนเห็ดเน่า

การเพาะเห็ดหูหนู

ส่วนผสม

1. รำแป้ง	20	กิโลกรัม
2. ปูนขาว	10	กิโลกรัม
3. ดิเกลื้อ	1	กิโลกรัม

วิธีทำ (ในการเพาะเห็ดหูหนู)

1. จัดเตรียมขี้เลื่อยให้ได้ประมาณ 1,000 ก้อน
2. ใส่ส่วนผสมดังกล่าวที่ระบุไว้ข้างบน (รำแป้ง, ปูนขาว, ดิเกลื้อ)
3. คลุกเคล้าให้เข้ากัน พร้อมกับคนให้เข้ากันอย่างน้อย 2 รอบ
4. บรรจุใส่ถุงใส่คอมัดยาง เรียงใส่ตะกร้าแล้วอุดด้วยสำลี
5. นำตะกร้าที่บรรจุก้อนเห็ด ใส่ในที่อบไอน้ำ (เตา)
6. คอยดูแลเวลาน้ำเดือดประมาณ 80 องศา คอยจับเวลาไฟประมาณ 4 - 5 ชั่วโมง
7. นำตะกร้าที่บรรจุถุงเห็ดออกจากเตา แล้วไปเก็บไว้ในที่อากาศถ่ายเท เพราะก้อน

เห็ดจะได้เหี้ยนเร็วขึ้น

8. เมื่อก่อนเห็ดเหี้ยนได้ที่แล้วจึงทำการหยอดเชื้อเห็ด (คนที่หยอดเชื้อเห็ดต้องล้างมือด้วยแอลกอฮอล์ทุกครั้งทั้งก่อนและหลังหยอดเชื้อเห็ด)

8. เมื่อก่อนเห็ดเหี้ยนได้ที่แล้วจึงทำการหยอดเชื้อเห็ด (คนที่หยอดเชื้อเห็ดต้องล้างมือด้วยแอลกอฮอล์ทุกครั้งทั้งก่อนและหลังหยอดเชื้อเห็ด)

9. หลังจากการหยอดเชื้อเห็ดแล้วถุงเห็ดต้องปิดด้วยกระดาษ

10. ขนเข้าไปเก็บเรียงไว้ในโรงบ่ม

วิธีทำ

ขั้นตอนในการบ่มรักษาก่อนเห็ดที่หยอดเชื้อแล้ว

1. ก้อนเห็ดนำไปเรียงตั้งไว้
2. รอประมาณ 1 เดือน เชื้อจะเดินเต็มก้อนเห็ด
3. ในระยะเวลาที่เชื้อเดินถึงบ่า ห้ามทำการโยกย้ายอย่างเด็ดขาดเพราะเชื้อจะไม่เดิน

1. พอครบ 1 เดือน ถอดคอถึงลำลีแคะเชื้อทิ้งให้หมด
2. กรีดก่อนมัดเป็นพวงแล้วแต่ว่าสูงประมาณกี่ก้อน
3. นำไปแขวนบนราวแขวนที่เตรียมไว้
4. หลังจากแขวนแล้ว รดน้ำใส่พื้นให้ทั่วถึงแต่อย่าให้น้ำโดนก้อนเห็ด
5. ระยะเวลาประมาณ 7 - 10 วัน เริ่มโปรยละอองน้ำข้างบน (อย่าฉีดน้ำใส่ก้อนเห็ด)
6. สังเกตผลรอยกริดว่าเกิดตั้งออกมา แล้วค่อยเพิ่มน้ำขึ้นตามลำดับ
7. หลังกรีดแล้วประมาณ 22 - 24 วัน เริ่มเก็บดอกเห็ดชุดแรก
8. ชุดต่อไป 1 อาทิตย์เก็บครั้ง
9. หลังจากเก็บดอกเห็ดแล้ว โปรยน้ำเบาๆพอให้เห็ดได้น้ำ ยังไม่ต้องให้มากจนเกินไป รอจนผลที่เก็บไปชุดแรกเริ่มออกดอกใหม่ (หมายเหตุผลที่เก็บดอกไปอย่าให้โดนน้ำเข้ามากเพราะจะทำให้เป็นราเขียว)
10. การให้น้ำอย่างน้อยวันละ 3 ครั้ง หรือ 2 ชั่วโมงต่อ 1 ครั้ง

